

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha 2010

Petr Baklík, DiS.

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vývoj v oblasti volno časových aktivit
Domu na půl cesty v Pardubicích**

Leisure activities development at Halfway House in P   ardubice

Vedoucí práce:
PhDr. Hana Dvo řáčková

Autor práce:
Petr Baklík, Dis.

Praha 2010

Poděkování:

V první řadě děkuji vedoucí své práce PhDr. Haně Dvořákové za její rady, podněty a odborné vedení. Dále potom Bc. Ivetě Borovcové, vedoucí Domunařůvice v Pardubicích a všem jeho zaměstnancům za rozhovory plné přínosných informací. Dík patří též všem respondentům dotazníku za jejich ochotu a spolupráci.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vývoj v oblasti volnočasových aktivit Domu na půli cesty v Pardubicích“ vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité zdroje informací a literaturu.

V Praze 04.06.2010

Petr Baklík, DiS.

Anotace

Za cíl této práce si kladu zjistit a porovnat jaký vliv má způsob trávení svobodného času uživatelé Domu na pěstění cesty v Pardubicích a jejich vrstevníci, kteří žijí a jsou vychováni v rodinném prostředí. Zmapovat nabídku volnočasových aktivit ve městě Pardubice a její propojenost s tímto zařízením. Vysledovat v Domě na pěstění cesty v Pardubicích vývoj volnočasových aktivit, jejich vlastní nabídku a podněty v posledních letech.

Dále jsem záměrem nastínila smysl, užitečnost, fungování a problematiku Domu na pěstění cesty jakožto sociálního zařízení, zamyslela nad volným časem jako nad fenoménem a dala jej do souvislosti s cílovou skupinou uživatelů Domu na pěstění cesty.

V teoretické části se pozastávám nad základními pojmy, pokračuji o svobodném Domu na pěstění cesty, přehledem volného času.

V praktické části potom zaostřuji na konkrétní zařízení Domu na pěstění cesty v Pardubicích, na jeho specifika a na volnočasovou nabídku na Pardubicku. V navazující kapitole zhodnocuji výsledky prováděného dotazníkového šetření.

Klíčová slova

Dům na pěstění cesty

Sociální práce

Uživatel sociálních služeb

Mládež

Adolescence

Volný čas

Výchova

Annotation

The target of this thesis is to identify how the users from Halfway House in Pardubice spend their leisure time and make a comparison with their peers who are educated and live in a family background. In the following map the range of leisure activities in the city of Pardubice

Map the range of leisure activities in the city of Pardubice and its relation to this organization. Trace development of leisure activities, offer and stimuli in Halfway House in Pardubice in the past few years.

Further it is my intention to outline the meaning, usefulness, functioning and issues of Halfway House as social institution, reflect at leisure as the phenomenon and put it into context with the target group of users of Halfway House.

The theoretical part deals with basic concepts at first, continuing education about Halfway Houses, through the theme of leisure time.

The practical part focuses in on the specific organization of Halfway House in Pardubice, its specific offer of leisure activities in the region of Pardubice. The results of the questionnaire survey are evaluated in the next chapter.

Key words

Halfway House
Social work
Social service user
Youth
Adolescence
Leisure time
Education

Obsah:

<i>Obsah:</i>	6
<i>Úvod</i>	8
<i>Teoretická část</i>	9
1.1 Vymezení pojmu	9
1.1.1 Zákon sociálních služeb.....	10
1.1.2 Definice sociální práce.....	11
1.1.3 Poskytovatel a uživatel sociální služby.....	12
1.2 Důmnapůlce	14
1.2.1 Poslání a cíle DPC.....	14
1.2.2 Cílová skupina DPC.....	14
1.2.3 Činnosti DPC.....	15
1.2.4 Zaměření DPC.....	15
1.2.5 Průběh sociální služby v DPC.....	16
1.3 Volný čas	18
1.3.1 Definice, pojmy a význam pojmu volného času.....	18
1.3.2 Volný čas dětí a mládeže.....	19
1.3.3 Pedagogika volného času, výchova.....	20
1.4 Shrnutí teoretické části	21
<i>Praktická část</i>	22
2.1 Důmnapůlce v Pardubicích, specifikace	22
2.1.1 Historie.....	22
2.1.2 Objekt.....	23
2.1.3 Služby - změny a transformace.....	24
2.1.4 Podporované volnočasové aktivity.....	26
2.2 Nabídka volnočasových aktivit v Pardubicích	27
2.3 Dotazníkové šetření	28
2.3.1 Cíle dotazníkového šetření a metody práce.....	28
2.3.2 Výzkumný soubor.....	28
2.3.3 Hypotézy.....	29
2.3.4 Výsledky dotazníkového šetření, část A – Osobní charakteristika.....	29
2.3.4.1 Věk.....	29

2.3.4.2	Status.....	30
2.3.4.3	Dosaženívzdělání.....	31
2.3.4.4	Zdravotnístav.....	32
2.3.5	Výsledkydotazníkovéhošetření, částB–Volný čas.....	32
2.3.5.1	Časovýprostorprovolný čas.....	33
2.3.5.2	Místovolno časovýchaktivit.....	34
2.3.5.3	Aktivityvevolném čase.....	35
2.3.5.4	„Skýmnej častěji trávítevolný čas?“.....	36
2.3.5.5	Míraspokojenostisvolno časovounabídkouvPardubicích.....	37
2.3.6	Shrnutídotazníkovéhošetření.....	38
2.4	Shrnutípraktické části.....	39
	<i>Závěr.....</i>	<i>40</i>
	<i>Bibliografie.....</i>	<i>41</i>
	<i>Seznampříloh.....</i>	<i>44</i>

Úvod

První domýslivost se začala objevovat zanedlouho po revoluci, v dobách ještě „divokých“ devadesátých let. Postupem času směrem k dnešku se formovala a diferencovala jejich současná podoba. Po více než desítku let již tato zařízení pomáhají mladým lidem v obtížných životních situacích. Dosud se však můžeme setkat s lidmi, a to nejen z řad laické veřejnosti, ale i z odborných kruhů, s profesionály, kteří se zabývají sociální politikou, pedagogikou, výchovou, s lidmi, kteří pracují v sociální sféře a někdy tyto lidé mají jen slabé povědomí o tom, že existuje zařízení nazývané Dům na půli cesty. Někteří mají více či méně mlhavé představy k čemuže vlastně toto zařízení slouží, komu pomáhá, jak funguje, jiní je znají jen jako pojem bez vnitřního obsahu.

Oproti tomu tématem volného času se již pomnoho let zabývá velká řada odborníků u nás a v zahraničí. Způsoby knihkupectví a regálů ve veřejných knihovnách na nás hledí celé zástupy nově upravených, nových a novějších souvisejících titulů. Pedagogika volného času je využívána na středních a vyšších odborných školách, přednášena na akademické půdě většiny univerzit. V běžném životě sedne denně do týká každého z nás.

Tato práce je v teoretické části zaměřena na obecnou osvětlu o Dům na půli cesty a na nastínění fenoménu volného času v takovém úhlu pohledu, který může být nápomocný při vysvětlování určitých vzorců vznikajících vazeb mezi společnostmi, ohroženou nebo nevýhodnou mládeží a sociálními pracovníky. Praktická část je přenesena do města Pardubice, kde dochází ke konkretizaci řešených pojmů.

Teoretická část

V teoretické části se nejprve pozastavíme nad důležitými a souvisejícími pojmy. Budeme se zabývat zákonem o sociálních službách, kde blíže zaostříme na rozdělení a výčet státem definovaných sociálních služeb. Vysvětlíme pojem sociální práce a vymezíme poskytovatele a uživatele sociálních služeb. Další krok bude vymezení obecné charakteristiky Domu na půli cesty. Od poslání a cílů, limitování cílové skupiny, přes činnosti a složení zaměstnanců se dostaneme k popisu, jak vypadá průběh sociální služby v tomto zařízení. Projdeme spolu s žadatelem o pobyt od prvního kontaktu přes všechny úskalí až do chvíle, kdy má opustit zařízení Domu na půli cesty. Dále budeme rozebírat téma volného času, nevyhneme se povinným definicím, pojmy uvažujeme v jejich pojetí. Důležité pro nás bude oddělení volného času u dětí a mládeže od volného času dospělých, nastíníme pedagogiku volného času a výchovu, jako už zcela související termín. Logickým vyústěním bude zamyšlení a shrnutí teoretické části.

1.1 Vymezení pojmů

Základními pojmy, které bychom mohli považovat za stavební prvky této práce jsou především Dům na půli cesty, volný čas, mládež a dospívání, sociální práce, uživatel sociálních služeb, ústavní a následná péče. Již z tohoto samotného výčtu je jasné, že se nebudeme pohybovat pouze v jedné, nýbrž v několika navzájem se ovlivňujících oblastech. Vyzdvihněme nyní alespoň pedagogiku, sociologii, psychologii a antropologii.

V následujících kapitolách se nad jednotlivými pojmy více či méně pozastavíme, utvrdíme, které považujeme za klíčové pro účely této práce a důležité, se zaměříme více na detaily, některých souvisejících témat se naopak dotkneme okrajově. Některá, ale i jiná přidružená a další zajímavá témata lze nalézt odkazy v přílohách. V mnohém nápomocný může být zainteresovanému i výčet použité literatury.

1.1.1 Zákon sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách je platný od 1.1.2007. Hlavním posláním tohoto zákona je chránit práva a oprávněné zájmy lidí, kteří jsou oslabeni v jejich prosazování, a to z důvodů jako je věk, zdravotní postižení, nedostatečné podnětné sociální prostředí, krizová životní situace a mnoha dalších příčin.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách vytváří právní rámec pro nesčetné množství vztahů mezi lidmi a institucemi v případech, kdy je nezbytné zabezpečit podporu a pomoc lidem, kteří se ocitnou v nepříznivé sociální situaci. Zákon vymezuje vedle práv a povinností jednotlivců také práva a povinnosti obcí, krajů, státu a samozřejmě také poskytovatelů sociálních služeb. V zákoně je také upravena oblast týkající se podmínek výkonu sociální práce, a to ve všech společenských systémech, kde sociální pracovníci působí.¹

V tomto zákoně jsou sociální služby rozděleny do tří oblastí:

- **sociální poradenství** – to je dále členěno na základní a odborné
- **služby sociální péče** – sem se řadí osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centrádních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče
- **služby sociální prevence** – pod tyto spadá raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půli cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny dětí, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace.

§ 58, upravující konkrétně domy na půli cesty naleznete v sekci příloh (viz příloha č. 1).

¹MPSV[online]. poslední revize 02.2.2010 [cit. 2010-05-05].

Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2974/otazky_odpovedi_22-rev3.pdf>

1.1.2 Definice sociální práce

Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Užívá teorii lidského chování a sociálních systémů, sociální práce zasahuje tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv a společenské spravedlnosti.²

Definice sociální práce je samozřejmě možné nalézt mnoho, avšak dnes, v jednadvacátém století, je sociální práce natolik dynamická a neustále se vyvíjející, že bychom žádnou z nich neměli považovat za vyčerpávající.

Sociální práce má různé formy, zaměřuje se na rozmanité a komplexní vztahy mezi lidmi a jejich prostředím, jedná se o vzájemně provázaný systém hodnot, teorie a praxe. Jejím úkolem je především plně rozvinout vlastní možnosti člověka a předcházet tak možnému selhání. Odborná sociální práce se dále zaměřuje na zvládání obtíží a navození změny. Sociální pracovníci jsou potom tedy jakýmiśi agenty změny ve společnosti a v životech jedinců, rodin a celých společností.

Hodnoty, ze kterých sociální práce vzešla, jsou velmi blízké humanistickým a demokratickým idejím, jsou založeny na účelové rovnosti, hodnotu a důstojnost všech lidí. Hodnoty sociální práce jsou součástí národních i mezinárodních etických kodexů.

Metodologie sociální práce vychází z poznatků získaných výzkumem a vyhodnocováním praxe. Uznává komplexnost vztahů mezi lidmi a jejich prostředím a lidskou schopnost být ovlivněn a zároveň mít různé vlivy v četně bio-psychologických faktorů. Profese sociální práce staví na teoriích lidského rozvoje a chování a teoriích sociálních systémů, aby byla schopna analyzovat komplexní situace a je schopna prostředkovat osobní, organizační, sociální nebo kulturní změny.

²Sociální revue [online]. poslední revize uvedeno [cit. 2010-05-05]. Dostupné z <<http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>>

V praxi se sociální práce zaměřuje na společenské bariéry, nerovnosti a nespravedlnosti, reaguje na krize a akutní situace stejně jako na každodenní osobní a společenské problémy. Způsoby intervence zahrnují jak primárně na osobu zaměřené psychosociální procesy, tak i zapojení do sociální politiky, plánování a rozvoje. Řadí se sem poradenství, klinická sociální práce, skupinová práce, sociálně pedagogická práce a rodinná terapie. Svým místem zde má i snaha pomoci lidem ziskat služby a zdroje v jejich společenství. Způsoby intervence také zahrnují správu institucí, organizování komunit, zapojení do společenských a politických akcí, které mají dopad na sociální politiku a ekonomický rozvoj.

Sociální práce je samozřejmě historicky, geograficky, kulturně a socioekonomicky podmíněna. Dá se říci, že co každá země, co jiná kultura, to jiné priority a jiný přístup k sociální práci. Ovšem celkově zaměřením sociální práce je všude a všem společné.

1.1.3 Poskytovatel a uživatel sociálních služeb

Poskytovatelem sociálních služeb je právnická nebo fyzická osoba, která má tyto činnosti oprávnění podle výše zmíněného zákona. Ten dále vymezuje i osobu, jež není poskytovatelem sociálních služeb. Takovými osobami nejsou rodinní příslušníci či jiné osoby, které pečuje jejich blízké či jiné osoby v domácnosti prostě rodí.

Uživatel sociálních služeb může být kdokoli, kdo vstoupí do smluvního vztahu s poskytovatelem sociálních služeb, jehož obsahem je zabezpečení těchto činností, které popisuje zákon o sociálních službách (viz kapitola 1.1.1). Pojem uživatel sociálních služeb se tedy používá jen v případech, kdy je trvale či jen dočasně zabezpečována pomoc a podpora v dohodnutém rozsahu oprávněným poskytovatelem.

Stímto pojmem úzce souvisí ještě další důležitý pojem, a tím je **„nepříznivá sociální situace“**. Proto bych jej chtěl na tomto místě také vysvětlit. Zákon definuje nepříznivou sociální situaci jako oslabení nebo ztrátu schopnosti řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením. K samotnému oslabení nebo přímo ztrátě takové schopnosti dochází z různých příčin. Mezi nejčastější patří věk, nepříznivý zdravotní stav, krizová sociální situace, závislostní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktům se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práva a zejména ústřední činností jiné fyzické osoby. Z toho vyplývá, že jedinou nepříznivou sociální situací nemohou být u každého člověka rozdílné a nemůže tedy existovat jakási univerzální šablona, podle které bychom mohli posuzovat, zdá se člověk již nachází v nepříznivé sociální situaci či nikoliv.

1.2D Dům napůl cesty

Dům napůl cesty (dále jako DPC) lze charakterizovat jako zařízení, které poskytuje dočasný ubytování a následné sociální služby mladým lidem ve věku 17–26 let odcházejícím z dětských domovů a výchovných ústavů, mladým lidem bez rodinného zázemí a těm, kteří se ocitli v jinak obtížné životní situaci. Takový člověk zde není „pouze“ ubytován, ale je podněcován a motivován k rozvoji jeho vlastních schopností a dovedností.

1.2.1 Poslání a cíle DPC

Posláním DPC je iniciovat a napomáhat změně chování a postojů mladých lidí, kteří se ocitli v obtížné životní situaci tak, aby dokázali lépe uspět v samostatném a nezávislém životě.

Mezi hlavní cíle patří především:

- integrovat mladé lidi bez domova do běžné společnosti
- pomáhat mladým lidem orientovat se v jejich životní situaci
- rozvíjet psychosociální dovednosti mladých lidí se cílem postupného zapojování do samostatného života a přebírání odpovědnosti za vlastní život
- pomáhat mladým lidem budovat jejich ekonomickou nezávislost
- napomáhat rozvoji osobnosti mladých lidí a jejich vztahům k lidem a společnosti

1.2.2 Cílová skupina DPC

Cílovou skupinu tvoří mladí lidé ve věku 17–26 let, kteří jsou v obtížné sociální situaci, bez rodinného zázemí nebo spatologickým rodinným zázemím. Mladí lidé odcházející ze zařízení ústavní péče, kteří nepotřebují vyřešit pouze bytovou otázku, bez závislosti na alkoholu, drogách, gamblingu, bez duševního onemocnění, bez diagnostikovaného poškození intelektových funkcí a schopni samostatného pohybu bez pomoci druhých osob.

1.2.3 Činnosti DPC

Při dodržení zásad pro poskytování služeb DPC jako je dobrovolnost, vlastní volba, důstojnost, rovnost, soukromí, seberealizace a individuální přístup obsahuje služba DPC tyto činnosti:

- poskytnutí ubytování maximálně na dobu jednoho roku
- poskytnutí bezpečného zázemí
- vytvoření atmosféry důvěry a klidu
- systematický psychosociální trénink uživatelů služby
- sociální, pracovní, finanční a právní poradenství
- individuální poradenství
- posilování sebevědomí uživatelů služby, motivace uživatelů služby a práce na vytváření a osvojení základních hygienických, pracovních a společenských návyků uživatelů služby

1.2.4 Zaměstnanci DPC

Počet zaměstnanců bývá v závislosti na velikosti zařízení rozdílný, avšak složení je v každém DPC téměř shodné. V čele stojí vedoucí. Ten zajišťuje samotný chod zařízení, organizuje a řídí práci zaměstnanců. Sociální pracovníci jsou jeho podřízení. Jejich náplní práce je pomáhat uživatelům s řešením jejich problémů, zajišťovat první kontakty s úřady, dohlížet na dodržování vnitřního řádu. O údržbu a nutné opravy se stará správce objektu. Ideálním modelem je, pokud tato funkce zastávají manželé bydlící v samotném objektu. Plní tak totiž zároveň samovolně další důležitou roli – ukázkou rodinné formace, tedy model, kterým by se do jisté míry mohli uživatelé v budoucnu ztotožňovat. Právě o tuto ukázkou je většina mladých lidí, kteří házejících ze zařízení ústavní péče vychuzena. Dále v DPC působí supervizoři, psychologové, sociální asistenti a mistři chráněných dílen. Většinou však vzhledem k finanční náročnosti externě. Užitečná a přínosná pro všechny zúčastněné strany je též práce dobrovolníků, stážistů, praktikantů.

1.2.5 Průběh sociální služby v DPC

Na úplném počátku vždy **žádost o pobyt v DPC**. Žadatel může být člověk sám, nebo prostřednictvím sociálních pracovníků jednotlivých ústavů. Při první návštěvě DPC se uchazeč seznamuje se snitřním řádem (viz příloha č. 4), který v případě poskytnutí služeb bude muset dodržovat, pracovník DPC podává potenciálním klientovi základní informace o nabízených službách, o právech a povinnostech klienta. V **motivačním rozhovoru** se mapují očekávání a cíle, se kterými uchazeč přichází, zjistí se a se souhlasem se zaznamenají základní údaje o klientovi a vypracuje se **osobní anamnéza**. V tuto chvíli jsou vždy přítomni dva pracovníci DPC. Vstupní pohovor je jakousi branou, která by neměla propustit člověka, který potřebuje jiný druh pomoci. Specifika některých uchazečů totiž vyžadují zcela odlišný typ zařízení než je DPC a to jak z hlediska materiálního zajištění, tak z hlediska odbornosti a specializovanosti personálu. Nejčastěji jsou to domy pro tělesně nebo duševně postižené, azylové domy nebo třeba denní či týdenní stacionáře, kam jsou dále takoví uchazeči přeposíláni.

Pokud ale vše probíhá jak má, dojde ke sepsání **smlouvy o poskytnutí sociální služby** a odata její platnost začíná tzv. **zkoušební pobyt**. Ten trvá po dobu tříměsíci a v případě úspěšné spolupráce je prodloužen o dalších devět měsíců, tedy celkem na dobu jednoho roku, na kterou je stanovená celková délka pobytu (i přerušovaně). Ve výjimečných případech lze však tuto dobu prodloužit.

K **odchodu uživatele** může dojít jak ze strany samotného uživatele (kdykoli v, bez udání důvodu), tak ze strany DPC a to pouze v případech hrubého nebo opakovaného porušování pravidel (alkoholismus, návykové látky, krádeže, rasismus, šikana, slovní či fyzické napadání, apod.). Ne vždy musí nutně dojít ke ukončení spolupráce, v méně závažných případech (lhaní, neohlášené návštěvy, podnapilost při návratu do objektu – naměření více než 0,5 promile, atd.) se v některých zařízeních používá tzv. **Distanc**, kdy je uživatel na určitou dobu vyhoštěn ze zařízení, většinou se jedná o časový úsek 1-7 dní.

Individuální plán je sepsán s každým uživatelem hned na počátku. Je sestaven na celou předpokládanou dobu uživatele pobytu, směřuje k různým zásahům do něj. Každý měsíc je dále vypracováván **dílčí plán**. V těchto plánech se uplatňuje **nácvik praktických dovedností**. Jeho cílem je, aby uživatel dostatečně zvládl takové činnosti, které bude následně moci prakticky využít po opuštění DPC. Zpravidla se zaměřuje na práci spočítáčem, vaření, technické práce, nářadí, udívek, např. šití, apod..

Uživatelé jsou povinni platit **měsíční nájemné**. Jeho výše se v jednotlivých zařízeních liší. Částka ovšem nikdy není tak vysoká, aby pokryla veškeré provozní náklady. Pohybuje se pod hranicí dvou tisíc. Typický uživatel nemá zkušenosti s hospodařením s penězi, což pro něho samotného může znamenat velké riziko do budoucna. Nezná skutečnou hodnotu peněz. Často mívá zděšnější nesplacené dluhy. Zde tedy můžeme spíše mluvit o nácviku pravidelného placení nájmu. Uživatelům má zbýt dostatečné množství peněz, se kterými se učí hospodařit.

DPC nezajišťuje hromadné **stravování**. Uživatelé si jej řeší individuálně. V některých zařízeních bývají například společné večeře nebo společný sobotní či nedělní oběd. Na vaření se uživatelé vzájemně domlouvají.

Zaměstnání. Uživatelé, vyjímaje studenty, jsou povinni být zaměstnáni, nebo evidováni například v příslušném úřadu práce. Je kladeno úraz nato, aby byli zaměstnáni mimo samotné zařízení, avšak není-li to z důvodů možných, bývají zaměstnáni v přidružených chráněných dílnách či při přechodném zaměstnání. Typickým příkladem jsou keramické dílny, ekofarmy, práce na poli, práce ve stáji, košíkáření apod..

1.3 Volný čas

1.3.1 Definice, pojmy a význam pojmu volného času

„Volný čas je čas, ve kterém člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků úplynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyzilogického či rodinného systému.“³

Volný čas tedy stojí mimo čas pracovní (pracovní proces, návštěva školy) a mimo tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygiena), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti a například i dojíždění za prací. Volný čas je dobou, kterou má člověk k dispozici pro sebeurčující a sebevytvářející činnosti (odpočinek a zábava, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace, účast na veřejném životě).

Můžeme se někdy také setkat s pojmem „**polovolný čas**“. Do něho spadají aktivity, které jsou napomezí povinného a vázaného času. Těmito činnostmi nedosahujeme jen radosti, nýbrž i praktického užitku. Typickým příkladem aktivit polovolného času může být zahrádkaření, kutilství, ruční práce.

„Obsahy i způsob volno časových aktivit diferencují, svým vlivem a dosahem pronikají mezi všechny příslušníky společnosti. Stále patrnější jsou východiskem všestranného rozvoje osobnosti, formování společenských vztahů a utváření dalších předpokladů pro uplatnění v dospělosti. Takto se stávají celoživotní dimenzí celé populace. Přitom vycházejí z dobrovolnosti účasťi rozhodování účastníka, z dobrovolno časových aktivit vstupit a jich účastnit.“⁴

Volný čas definuje velké množství odborníků. Názory těchto odborníků se různě překrývají, prolínají, leckdy odlišují číselním rozchází.

³Kolektiv autorů. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum 1996, s. 156.

⁴Hájek B., Hofbauer B., Pávková J. *Pedagogický vliv nového volného času*. Praha: Portál 2008, s. 11.

Za první vymezení volného času bývá považováno vymezení Aristotelem, velkým filosofem starověkého Řecka. Ten chápe volný čas jako čas na rozumování, čtení veršů, setkávání se s přáteli a poslouchání hudby. Volný čas podle něho nemá nic společného s nespáním a lenošením. Posuneme-li se po časové přímce do období středověku, volný čas bude především časem pro modlitby a rozjímání. Pokročíme-li ještě o kus dále, do renesance, nebude najednou čas pro volný čas. Tehdejší společnost volný čas neuznávala. Preferovala se práce. Karel Marx staví volný čas do protikladu práci. Práce je podle něho sférou nutnosti, volný čas je říší svobody. Je to sféra lidské svobody, svobodného rozhodování a svobodné činnosti.

V posledních desetiletích dochází k rozšiřování rozsahu a dosahu volného času, k diferenciaci a specializaci obsahu aktivit. Uplatňuje se demokraticnost, otevřenost. Osvědčilo se hlásí globalizace.

1.3.2 Volný čas dětí a mládeže

Oddělíme-li volný čas dětí a mládeže od volného času dospělých, což je pro účely této práce potřebné, vyplynou nám důležité odlišnosti. Nejpodstatnější rozdíly nalezneme v rozsahu, v obsahu, v míře samostatnosti a závislosti a v míře potřebnosti pedagogického ovlivňování.

Děti mají zpravidla více volného času, než dospělí. Obsah je samozřejmě determinován věkovými a individuálními zvláštnostmi. Aktivita, kterou se mládež ve volném čase věnuje bývá v pestřejší škále, než u dospělých. Míra samostatnosti závisí na věku dítěte, na jeho psychické a fyzické vyspělosti, na rodinném prostředí a v neposlední řadě také na nabídce volnočasových aktivit v daném regionu.

Prostředími, kde děti a mládež tráví svůj volný čas jsou: domov, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, veřejná prostranství. Uvedená prostředí se mezi sebou liší v míře organizovanosti, v možnosti spontánnosti, v míře bezpečnosti, soukromí, kontaktu s vrstevníky, v rozmanitosti či jednotvárnosti, v možnosti volby aktivit, v míře pedagogického vedení, v přítomnosti pozitivních a negativních vzorů.

1.3.3 Pedagogika volného času, výchova

Pedagogika volného času je velmi mladý společenskovědní obor. Navýznamunabývá přibližně od druhé poloviny 20. století. Základním pro pedagogiku volného času, ostatně jako pro pedagogiku vůbec, je pojem výchova. Výchova bývá nejčastěji chápána jako pozitivní působení vychovávajícího na vychovávaného. V oblasti výchovy ve volném čase jsou hlavními znaky záměrnost a cílevědomost. Výchova ve volném čase je specifickou oblastí výchovy jako takové a má specifické cíle a probíhá v specifických podmínkách.

Specifické výchovné cíle můžeme dále rozdělit na obecné a dílčí. Obecným cílem je naučit jedince svobodným časem hospodářit, naučit jej rozumně ho využívat a oceňovat ho jako významnou hodnotu. Z těchto vychází cíle dílčí. Je jich celá řada, za všechny: naučit vychovávané odpovídat, rekreovat se, rozvíjet jejich zájmy a specifické schopnosti, vést je ke zdravému životnímu stylu, naučit je uspořádat si režim dne, podporovat myšlenku celoživotního vzdělávání.

Specifické podmínky se dělí na vnitřní a vnější. Jak vnitřní, chápeme zejména věkové a individuální zvláštnosti. Vnějšími rozumíme prostor, materiální vybavení, působení významných jednotlivců, sociálních skupin apod.

Neměli bychom zapomenout zmínit se též o funkcích výchovy ve volném čase. Vymezuji se: funkce výchovně-vzdělávací, funkce zdravotní a do určité funkce sociální a preventivní.

Vzájemná provázanost pojmu výchova spojem volný čas bývá vyjádřena trojím způsobem. Tato trojice vyjádření se liší podle toho, zda je kladen důraz na výchovné cíle, podmínky výchovy nebo prostředky výchovy (využívání volného času je zároveň cílem, prostředkem i podmínkou):

- **Výchova pro volný čas** – utváření, rozvíjení, kultivování schopností, dovedností, motivace a kompetencí pro hodnotné využívání volného času
- **Výchova ve volném čase** – taberevúvahuspecifické podmínky výchovy, je součástí výchovného působení v té části lidského života, o které může člověk relativně svobodně rozhodovat.
- **Výchova volným časem** - označuje aktivity ve volném čase, příslušné instituce, použité metody a formy jako prostředky výchovy, naznačuje obsahové a institucionální působení individuální, prostřednictvím za řízení, sdružení, médií apod.

1.4 Shrnutí teoretické části

V předchozích kapitolách jsem shrnul základní teoretické poznatky, které mají sloužit k uvedení čtenáře do problematiky, jeho zamyšlení nad tématem, osvětlení důležitých pojmů a mají být nápomocny snazšímu a dokonalejšímu vstupu čtenáře v rámci jejich aplikace do části praktické, která navazuje. Vesmířkách provázanosti části teoretické a praktické můj přístup budou vytanul souvislostí a nově nabité čtenářské informace dobrým vodítkem a pevným bodem, o který je možné se důvěřovat.

Ještě, než se posuneme dále, chtělbychomtomístě odkázat na přílohu (**viz příloha č. 7**). Tasezáměřujenaoblastipsychologie, které jsou významné pro práci s dětmi a mládeží. Zabývá se v děkovými zvláštnostmi člověka v jednotlivých vývojových obdobích. Nezařadil jsem tuto kapitolu přímo do struktury své práce a topředevším z důvodu udržet předepsaný rozsah přijatelném množství. Považuji však informace, které zpracovává, za nemálodůležité, dotvářející celkovou komplexitu a pro lepší chápání doporučuji věnovat jí pozornost.

Můžeme tedy nyní postoupit k další části, zaostřit dále ukladněji na daná témata, využít a prohloubit to, co jsme našli v předchozích.

Praktická část

Struktura praktické části koresponduje se strukturou části teoretické. Téma Domu na půl cesty je tu přehledně řešeno z obecné roviny do roviny konkrétního zařízení, kde je poukázáno na jeho historický vývoj a specifikum. Nutné bude pozastavit se u transformace této organizace z občanského sdružení na formu občanské prospěšné společnosti, vysledovat změny a jejich dopad na současný stav. Podporovanými volnočasovými vlastnostmi téma DPC na chvíli uzavřeme, abychom se později, při mapování volnočasových nabídek v regionu Pardubice, znovu mohli dotýkat kapitoly věnované dotazníkovému šetření a jeho výsledkům.

2.1 Důmnapůl cesty v Pardubicích, specifikace

2.1.1 Historie

Abychom se dostali až na úplný začátek, musíme zpět do roku 1994, kdy vzniká občanské sdružení Klub hurá kamarád. Byl jedním z prvních neziskových organizací na Pardubicku. Věnoval se práci s dětmi a drogové problematice. Založil Krizové a protidrogové centrum AD, terénní program Kontaktního centra a v roce 2000 Důmnapůl cesty a Otevřený klub. O rok později vznikl jako reakce na potřeby klientů DPC projekt Přechodné zaměstnání. V dalších letech vzniká Doléčovací program schráněným bydlením, program Primární prevence a Ambulantní program. V roce 2006 Klub hurá kamarád zaniká a od 1. ledna 2007 DPC společně s Přechodným zaměstnáním a Nízkoprahovým klubem pro děti a mládež přebírá pod svá křídla gigant v oblasti sociálních služeb SKP-Centrum, o. s.. Na výzvu Ministerstva vnitra ČR z prosince 2007 vstupuje SKP-Centrum, o. s. do likvidace. Transformací dochází 1. ledna 2009 k přechodu všech provozovaných aktivit sdružení na dvě nové právnické osoby: SKP-Centrum, o. p. s. a CEDR Pardubice, o. p. s.. V současné době SKP-Centrum, o. p. s. poskytuje 18 sociálních služeb registrovaných dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, provozuje nestátní zdravotnické zařízení (ošetřovatelskou službu) a prostřednictvím Dobrovolnického centra zabezpečuje dobrovolnickou činnost v několika zařízeních sociálních služeb a pardubické nemocnici. Prostor pro své aktivity naleznou také maminky s dětmi a děti z Klubu maminek.

Dům na p úli cesty je nyní organiza ční jednotkou Divize 2 SKP-Centra, o. p. s. (viz příloha č. 2 a 3). Projekt je financován z ESF a státního ro zpočtu ČR prost řednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

2.1.2 Objekt

Objekt DPC v Pardubicích je z hlediska dostupnosti a infrastruktury m ěsta Pardubice výborně situován (viz příloha č. 7). Nachází se v klidné části m ěsta plné zelen ě nedaleko centra. Vše je zde doslova na dosah. Dostupnost zajišťuje ani ne p ůl kilometru vzdálené hlavní vlakové a autobusové nádraží, nejbližší zastávka m ěstské hromadné dopravy asi sto metrů vzdálená. Poliklinika, léka ři, školy, pošta, banky, obchodní centrum, kino, restaurace, vše v okruhu řádově stovek metrů. Úřady, divadla, zábavní centra, plavecký areál, řeka a další v okruhu od jednoho do dvou kilometrů, tj. zhr. 2 – maximálně 5 zastávek autobusem či trolejbusem.

Za řízení DPC se nachází v budově bývalé mate řské školy. Tajedvoupatrováaukryvá v sob ě krom ě rozsáhlého a využívaného suterénního komplexu také protiatomový kryt. DPC zabírá celédruhé patro. Jeho kapacita napl ňuje 11 jednol ůžkových pokojů, společná kuchy ň, jídelna, společenská místnost (obdobu velkého obývacího pokoje). Sociální za řízení se nachází na chodb ě, zaměstnanci mají vlastní a uživatelé d ělené na dámské a pánské záchody a dámské a pánské sprchy. Na stejném patře najdeme ještě internetovou místnost, úklidovou komoru, místnost správkou, konzulta ční místnost a samoz řejm ě kancelá ř a zázemí pro pracovníky DPC.

První patro je zasvěceno kancelá řím a ekonomickému úseku SKP-Centra, o. p. s., Nizkoprahovému za řízení pro děti a mládež (herní prostor, knihovna, veřejný internet, pingpongová místnost) a přednáškový sál. Nesmí chyb ět vrátnice. Suterén je dalším prostorem pro kancelá ře a výtvarné dílny. Extern ě funguje p ři budov ě ještě soukromé zdravotnické za řízení.

K budov ě náleží pozemek, který je jen pomyslnou čarou rozd ělen do dvou kategorií – sportovní a relaxa ční. Naleznete zde multifunk ční h řiště, jež je možné využít pro basketbal, volejbal, tenis a další mí čové a jim podobné hry, h řiště na petanque, stejně jako pár stolů alavi ček v blízkosti stromů, využívaných p ředevším pro relaxaci, grilování, kulturní a jiné aktivity. Zbytek zabírá zele ň.

2.1.3 Služby - změny potransformaci

Výše zmíněvaná transformace (viz kapitola 2.1.1) s sebou přinesla nejen změnu ředitele, změnu financování a také řadu zásadních změn obsahu činností.

V roce 2008, kdy jsem se otázkou pardubického Domu na půli cesty poprvé podrobněji zabýval, byla činnost DPC stavěna na čtyřech základních pilířích. Těmi byli: Dočasný pobyt, Krizové lůžko, Ambulantní péče a Návazné bydlení. Z těchto čtyř je vsoučasnosti formálně uznána jen služba Dočasněho pobytu. Abych vyjádřil o co všechno jsou nyní její uživatelé ochuzeni, každou z nich tu nastíním.

Dočasný pobyt je opravdovým základním kamenem a jako jediný také nové zřízení přestál. DPC tak dále může poskytovat ubytování a pomoc v přípravě samostatného života. Poplatek za ubytování se zvýšil z denních 50 Kč na 60 Kč, prostudující ze 43 Kč na 45 Kč na den. Tento nájem se platí měsíčně dopředu. Částka odváděná na stravné, ze které uživatelé podomluví mezi sebou nákup jídla, řís polečné večeře zůstala ve stejné výši 35 Kč na osobu. Zrušená byla povinnost navštěvovat Přechodné zaměstnání (košíkářská dílna, cílená pomoc, podpora, poradenství a motivace při hledání zaměstnání) a říd evidenci a úřad práce. Uživatel tedy může „pobírat podporu ve zaměstnání a být jinak pracovníčně činný, což bylo dříve vyloučeno. Ovšem služba Přechodného zaměstnání je uživateli stále hojně využívána.

Krizové lůžko, které zajišťovalo čtyřiadvacet hodin denně pomoc dětem a mládeži ve věku od 6 do 26 let, které se ocitly v akutní krizi, bylo z důsledku nedostatku financí zrušeno. Tato služba byla poskytována zdarma a podobu maximálně sedmi dnů. U nezletilých se vždy jednalo s oddělením sociálně právní ochrany dětí. Služba zahrnovala krizovou intervenci, zajištění celodenní stravy, hygienický servis, pomoc shledáním následujících dlouhodobějších řešení (nebylo výjimkou, že tato služba přecházela v službu Dočasněho pobytu), pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. Jeden jednolůžkový pokoj, který byl pro tuto službu v DPC vyhrazen, tak zvýšil kapacitu Dočasněho pobytu. Tato služba byla jedinou svého druhu v celém regionu a její zrušení osobně považuju za chybu vedení., *V roce 2006 využilo Krizové lůžko 30 uživatelů.*⁵

⁵ Výroční zpráva z roku 2006, SKP-Centrum, o.s., 2007, s. 15

Ambulantní péče již tak není registrovanou službou. Byla určena těm, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci avšak nechťeli nebo z jiného důvodu nevyužívali služeb Dočasněho pobytu. Náplní práce bylo především poradenství, hygienický a potravinový servis a nabídka využití technického zázemí DPC. V roce 2006 bylo touto službou spojeno přes dvanáct set kontaktů.

Služba **Návazné bydlení** byla zrušena nejen kvůli finanční náročnosti, ale také kvůli jejímu nevyužívání. Jako služba byla opravdovým spečifikem pardubického DPC. Šlo o další stupeň podpory a pomoci při začleňování uživatelů do běžné společnosti. DPC měla k dispozici od nejmenovaného dárce dva panelákové byty v městečku Chrudim, vzdáleném cca 12 km od Pardubic. Služba Návazného bydlení byla určena pro úspěšné absolventy Dočasněho bydlení nebo pro dlouhodobé a s dobrými výsledky spolupracující uživatele z Ambulantní péče.

Další důležitou změnou je změna pracovní doby zaměstnanců DPC. Dříve byl vždy přítomen alespoň jeden odborný pracovník (vedoucí, sociální pracovník, sociální asistent) po čtyřicet hodin denně. Nyní je jejich pracovní doba omezena a jsou zde přítomni od pondělí do pátku v rozmezí 8:00h – 20:00h. Noční a víkendové služby tak odpadly. Pro udržení pořádku je zde v této době přítomen pouze vrátný. Složení zaměstnanců v této chvíli vypadá následovně: 1 vedoucí (0,5 úvazku), 2 sociální pracovníci, 6 vrátných (0,5 úvazku) a 1 správce objektu.

Co se týče dobrovolníků, jejich práce je stále úspěšně využívána. Velký zájem je o zvýšení počtu čtenářské gramotnosti (mladí nedávno odešli, nyní je tato možnost na přechodném zaměstnání), doučování anglického jazyka a cvičení (v individuálním plánu má každý uživatel jako úkol naučit se uvařit alespoň 3 jídla). Praktikantky a praktikanti jsou využíváni i pro doprovázení (navázání důvěryhodného a přátelského vztahu s uživatelem, doprovázení na úřady, výlety, nákupy, návštěvy kin, kulturních akcí, apod.).

2.1.4. Podporované volno časové aktivity

Hned na začátku této kapitoly bych rád zdůraznil, že DPC není zařízením, jehož prioritou bylo pedagogické ovlivňování volného času, zaměstnanci DPC nejsou svou specializací přímo pedagogové volného času. Nabídka volného času, která vychází z DPC nebo je jím přímo zprostředkovávána není buďto příliš obšírná, v žádném případě však nelze označit za nedostačující. V podstatě se jedná o dvě stěžejní pravidelné akce, díky nimž dochází nejen k pozitivnímu ovlivňování volného času uživatelů, ale díky nimž získávají pracovníci DPC důležitou zpětnou vazbu.

Naneštěstí i do této sféry kontraproduktivně zasáhla transformace občanského sdružení na obecni prospěšnou společnost (viz kap. 2.1.1 a kap. 2.1.3). Obě aktivity, o kterých se na dalších řádcích rozepíšíme, byly ještě jakousi nadstavbou. Nešlo „jen“ o samotné využití volného času, ale také o to, že se současní obyvatelé DPC setkávali s čím dál více s tím (Ambulantní péče), což jistě bylo v mnoha ohledech přínosné pro všechny zúčastněné. Současní uživatelé mohli být motivováni úspěchem svých předchůdců. Bývali i současní uživatelé plus jejich přátelé, kteří též mohli být povoleny a vítány přístupem navzájem ovlivňovali. K tomu všemu přičtíme ještě neformální přítomnost pracovníků, současných a někdy i bývalých. To byla komunita. Zrušením Ambulantní péče došlo k zúžení účasti na akcích o cca polovinu, následně samozřejmě i o dorozumění. Integrace do společnosti, která zde probíhala, je na jedinou oslabena a z uživatelů a pracovníků se znovu stává užší uzavřenější okruh.

Párty pátek je název pravidelného měsíčního neformálního setkání týmu pracovníků DPC a uživatelů dočasného pobytu. Je stanoveno na každý první pátek v měsíci. Náplň párty pátků bývá nejčastěji grilování na zahradě. V nepříznivém počasí bývá tento program nahrazen jinou aktivitou. Například v opravdu horkých letních dnech měla úspěšná párty zmrzlinová, za zimních večerů se provozovaly výtvarné aktivity související s vánocními svátky, pečení cukroví apod.. Kulisu vytváří většinou reprodukováná někdy i živá hudba. Podstatou této akce je vzájemné sblížení lidí, užívání služeb DPC, zaměstnanci mají v této chvíli prostor pro povídání si v neformálním prostředí.

Podobný nádech má další akce nazývaná podle 25 km modřanské vzdálené vesnice, ve které se koná. **Hradiště u Nasavrk** je místem, kde se konají víkendové a týdenní pobyty. Po dobu pobytu je pro uživatele připraven různorodý program zahrnující výlety, sportovní turnaje, hudební aktivity, výtvarné činnosti, soutěže, atd.. Důležitým sociálním prvkem a zároveň nácvikem základních dovedností je zde podílení se všech na bezproblémovém chodu. Tady jde o obstarání dříví, obsluhu ohně, vaření, další.

2.2 Nabídka volno časových aktivit v Pardubicích

Město Pardubice má velice uceleně a přehledně zpracovaný katalog – *Katalog pro volný čas dětí a mládeže v Pardubicích*.⁶ Tento katalog je veřejně přístupný na internetu i v tištěné formě (v této podobě byl však naposledy aktualizován v roce 2007 a některé informace by mohly být již nepřesné). Vydal jej odbor sociálních věcí magistrátu města Pardubic. V katalogu je zmapována veškerá veřejná nabídka volno časových aktivit v pardubickém regionu. Ty jsou poskytovány zdarma či za úplaty a na jejich zajištění se podílí různé instituce, kluby, spolky a soukromé osoby. Volno časové aktivity jsou v katalogu přehledně členy do kategorií. Vevýčet naleznete všechny známé okruhy zájmových činností – sport, hudba, tanec, výtvarné aktivity, dramatická a literární činnost, jazykové kurzy, modelářství, ruční práce, přírodověda, poezie a turistika. Každá kategorie se dále dělí dle specializace v daném oboru. Katalog zvlášť vymezuje nabídku pro děti předškolního věku. Naleznete zde i abecední seznam klubů (ty spadají vždy pod jedno ze tří tamních zařízení Domů dětí a mládeže – DDM Alfa, DDM Beta a DDM Delta) a seznam hřišť pro veřejnost a sportovních areálů. Pro zdravotně postižené je nabídka vymezena v jiném, stylem zpracování však stejném, katalogu – *Katalog sociálních a souvisejících služeb*.⁷

⁶Katalog pro volný čas dětí a mládeže [online]. poslední revize uvedeno [cit. 2010-16-06]. Dostupné z <<http://www.pardubice.eu/mesto/katalog-vcdm.html>>

⁷Katalog sociálních a souvisejících služeb [online]. poslední revize uvedeno [cit. 2010-16-06]. Dostupné z <<http://www.pardubice.eu/mesto/katalog-socsluzeb.html>>

2.3 Dotazníkové šetření

Pro dotvoření celkové představy, získání doplňujících informací a především pro ověření si informací ze stran předšlých a daní jejich do souvislostí jsem vypracoval dotazník (viz příloha č.8). Tento dotazník jsem rozdával dle věku respondentů následně zpracoval. Výsledky šetření jsou níže zveřejněny a přehledně uspořádány do grafů a tabulek.

2.3.1 Cíl dotazníkového šetření a metody práce

Jako cíl tohoto dotazníkového šetření jsem si stanovil zmapovat využití volného času uživatelů Domu na přeli cesty v Pardubicích a postavit jej do kontrastu s využitím volného času mládeže, která pochází z vícečlenných funkčních rodinných zázemí.

Pro rozsah a zaměření této práce jsem uznal za vyhovující tuto explorativní metodu výzkumu. Dotazník je konstruovaný krátce, stručně a přehledně. Je rozdělendou částí, z nichž úvodní část se zaměřuje na osobní charakteristiku respondenta (věk, vzdělání, zdravotní stav, status) a část druhá se zaměřuje na téma volného času a jeho využití (rozsah, prostor, způsob trávení volného času, míra spokojenosti, ...)

V dotazníku jsem využil všechny tři typy otázek, tedy otázky otevřené, polootevřené a uzavřené a to podle toho, jaký záměr jsem sledoval – jednotlivé typy otázek mají díky šíři předpokládané odpovědi své předurčení.

2.3.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor čítá 20 respondentů. Z těchto respondentů tvoří jednu polovinu aktuální uživatelé sociálních služeb Domu na přeli cesty v Pardubicích a druhá polovina je zastoupena desítkou mladých lidí, převážně studentů (OA Pardubice, SPŠE a VOŠ Pardubice), z části pracujících. Chtěl-li by někdo snad napadat vypovídací hodnotu takto malého souboru, podotýkám, že plný obsazený stav zařízení DPC v Pardubicích činí 11 osob – pro účely této práce by bylo zbytečné postupovat jinak. V době provádění dotazníkového šetření byl v tomto zařízení plný stav. Návratnost vyplněního dotazníku zde tedy byla skoro plných 100%. Věk respondentů je limitován cílovou skupinou DPC. Pohybuje se v rozmezí 17–26 let.

2.3.3 Hypotézy

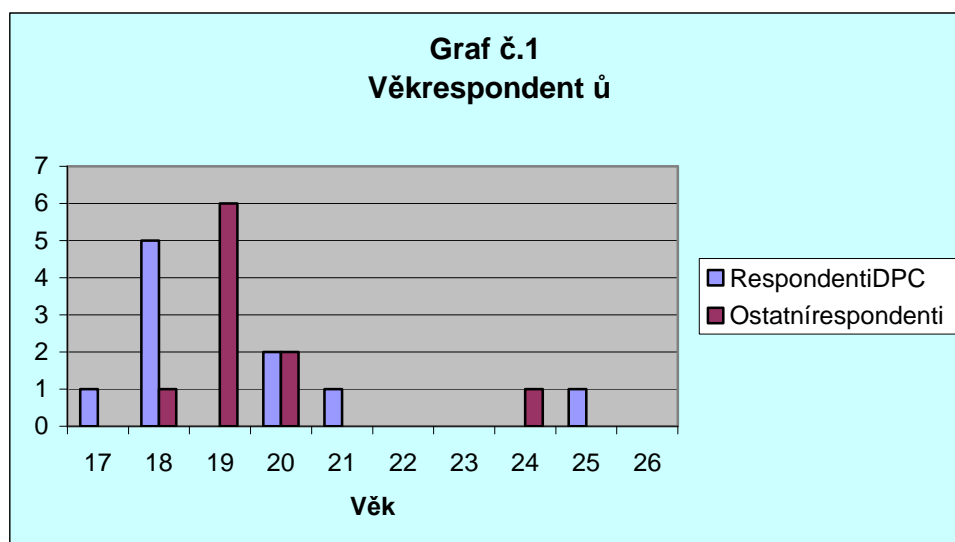
1. Uživatelé sociálních služeb Domu na p... ůli cest v Pardubicích tráví nej... častěji s... ůj volný čas neorganizovaně, mimo z... řízení DPC.
2. Odpovědi respondentů z řad uživatelů sociálních služeb Domu na p... ůli cesty v Pardubicích budou oproti odpov... ědím ostatních respondentů, pocházejících z rodinného prostředí, odlišného charakteru.

2.3.4 Výsledky dotazníkového šetření, část A – Osobní charakteristika

V této části dotazníku bylo klíčové nastínit respondentovu biologicko-sociokulturní základnu, tedy z jaké pozice p... ůhází na pomyslnou startovní čáru. Z celkového počtu dvaceti respondentů se zúčastnilo 12 zástupců mužského a 8 zástupců ženského pohlaví. Všichni dotazovaní byli toho času svobodní a bezdětní.

2.3.4.1 Věk

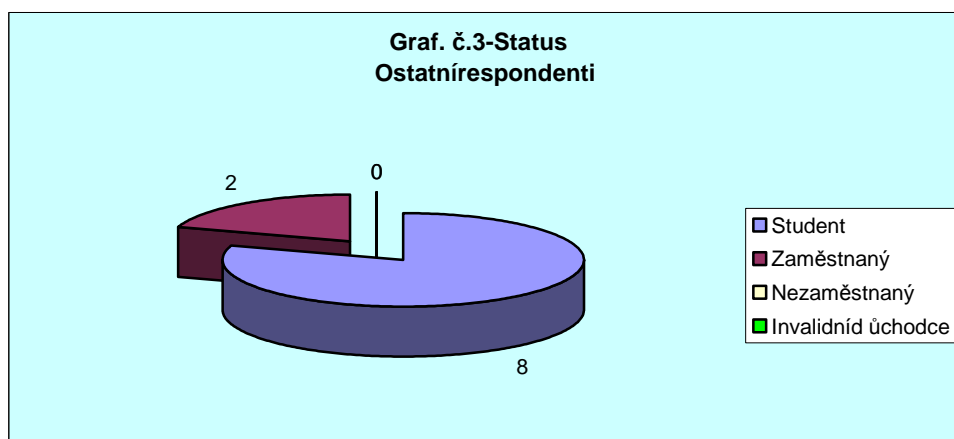
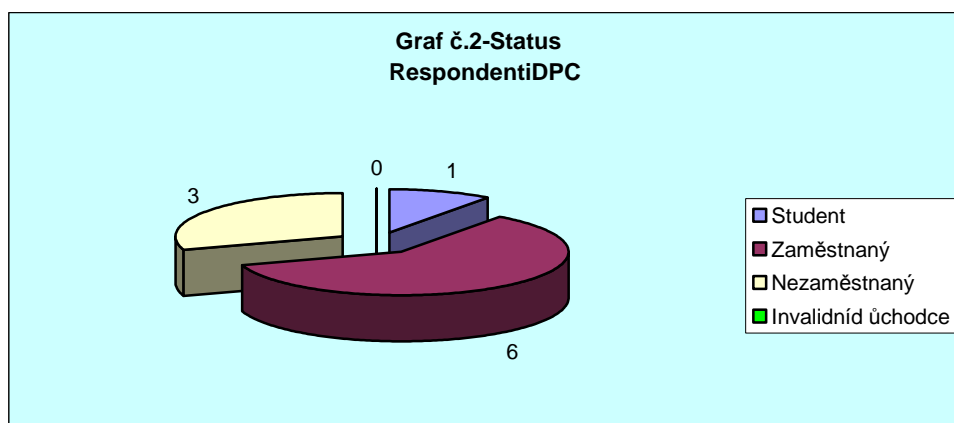
Na grafu č. 1 je znázorněno rozložení respondentů dle věku. Vývojové úkoly a charakteristiky životních období nalezneme v přílohách (viz příloha č. 7)

2.3.4.2 Status

V této kategorii mi šlo primárně o to, názorně zobrazit rozdíly v zastoupení v jednotlivých statusech, které vykazují oba zkoumané soubory.

Uživatelé mají v DPC povinnost být zaměstnání, popř. registrováni na příslušném úřadu práce. Výjimkou samozřejmě jsou studenti.

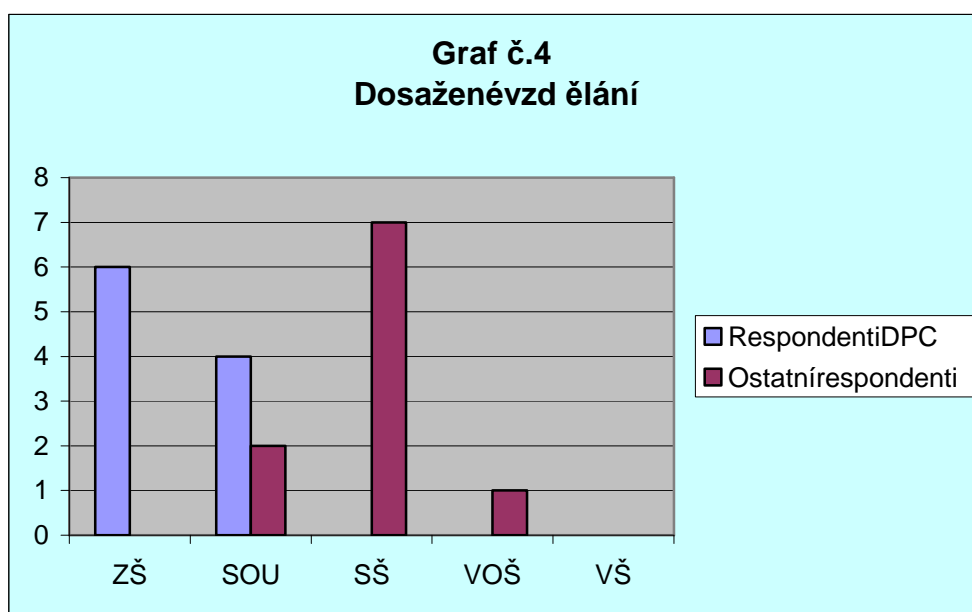
Pro uživatele DPC je prioritní vyřešení ekonomické otázky. Jejich pobyt v tomto zařízení je limitován dobou jednoho roku. Po odchodu ze zařízení potřeby mít pravidelný a dostatečný příjem peněžních prostředků. V opačném případě mnohdy již z vlastní zkušenosti vědí, co je čeká. Život na ulici, v lepším případě azylový dom. Jejich situace přímo volá po brzkém získání zaměstnání a finanční nezávislosti. Studium, ačkoliv je souběžně vedeno, že jeho úspěšné dokončením už byt, vstupenkou "na lépe placené pracovní pozice", u nich může jen těžko konkurovat vidině rychlého samostatného.

2.3.4.3 Dosažené vzdělání

Se statusem úzce souvisí dosažené vzdělání. Velkou část uživatelů sociálních služeb DPC tvoří jedinci s nedokončeným nebo nízkým stupněm vzdělání. Jsou tak značně znevýhodněni na trhu práce. Existuje však pestrá nabídka možností, jak vzdělání dokončit nebo prohloubit. Jsou to různé rekvalifikační kurzy, možnost dálkového nebo večerního studia apod.

V této souvislosti DPC v Pardubicích nově od r. 2010 nabízí svým stávajícím uživatelům bezplatné kurzy autoškoly pro řidičské podnikatele v Pardubicích. Tato možnost mají uživatelé díky projektu „Autoškola pro každého“ podpořenému Nadací Taťány Kuchařové. Po dobu tohoto projektu (1 rok) bude mít 6 uživatelů, kteří splní předem stanovené podmínky možnost získat řidičské oprávnění.

Získání řidičského oprávnění významně zvyšuje možnost úspěchu na trhu práce a v důsledku toho přispívá k získání ekonomické nezávislosti, samostatnosti a lepšímu zapojení do společnosti.

2.3.4.4 Zdravotní stav

Dům na p úli cesty má jasn ě vymezenou cílovou skupinu, ze které jsou vylou čeny osoby s duševním onemocněním, s diagnózou poškození intelektových funkcí a osoby, které nejsou schopny samostatného pohybu bez pomoci druhé osoby (viz kap. 1.1.2). Tím se seznam možných diagnóz pro tyto dotazované zúžil. Ž ádný z respondent ů DPC neuvedl jakoukoliv z nabízených variant zdravotního znevýho ědnění.

Zástupci druhého souboru, d ětí a mládeže pocházejících z rodinného prostředí, odpovídali vesm ěs stejn ě či velmi podobn ě. Jedinou oblastí, ve které se od p ředchozího souboru odlišovali bylo smyslové postižení. To set ýkalo jedné dotazované studentky a m ělo podobu silných dioptrií. 18 z dotazovaných hodnotil o sv ůj zdravotní stav jako normální, 2 jako velmi dobrý, nikdo jej ne hodnotil jako špatný.

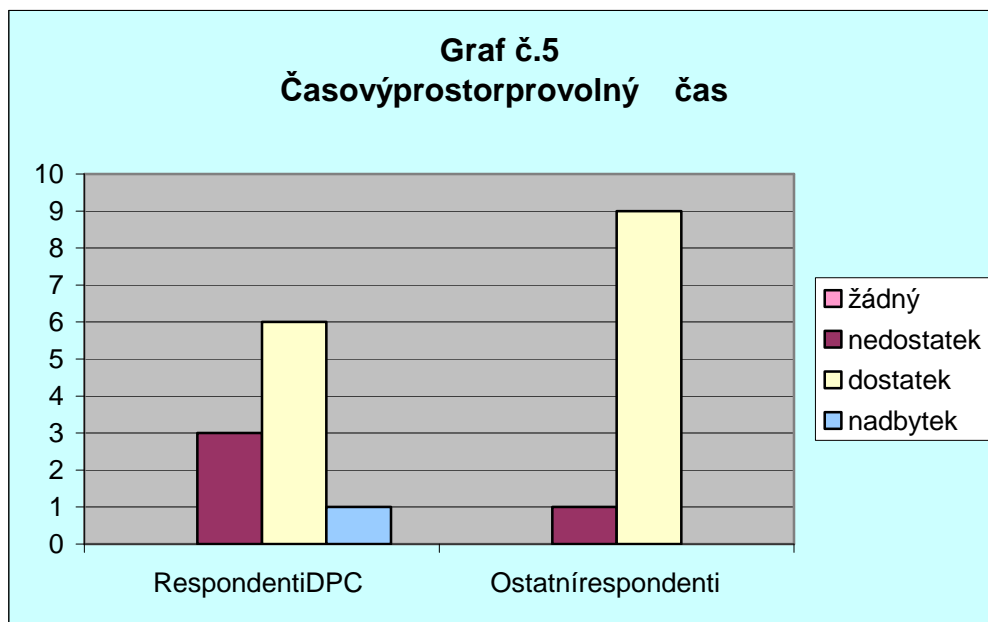
Vypracovávat na tom místě graf, nebo zve řejňovat tabulku by sem jelo ů činkem.

2.3.5 Výsledky dotazníkového šet ření, část B – Volný čas

V druhé částí dotazníku se zabýváme otázkami zam ěřenými na volný čas. Zajímaly m ě jak subjektivní pocity (kolik volného času dotazovaný má, spokojenost/nespokojenost s využitím), tak fakta (nápl ň volno časových aktivit, prostory, kde knim dochází, další osoby spojené strávením volného času, atd.). Izde stavím proti sob ě odpov ědi obou dotazovaných skupin.

2.3.5.1 Časový prostor pro volný čas

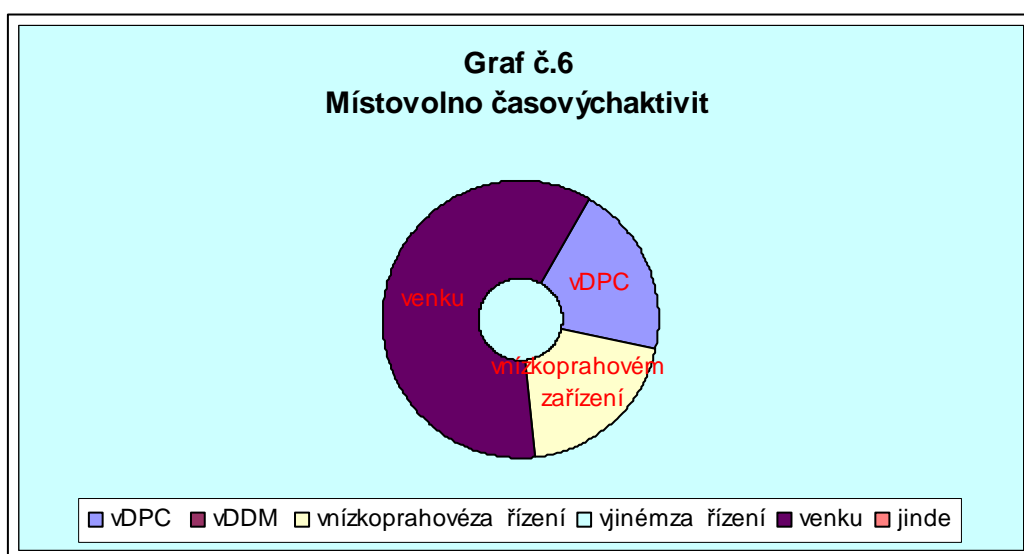
Existují jedinci trpící nedostatkem volného času. Příčinami může být velké množství povinností, workoholismus, nebo neschopnost organizace času. Existují však i jedinci, kteří mají volného času nadbytek. Jak nedostatek, tak i nadbytek volného času sebou může přinášet určité riziko. Mluvíme-li o nedostatku volného času, rizikem může být dopad pracovní vytíženosti, stresu a tím spojeného životního stylu (kouření, léky, podprůměrné prostředky, konzumace ve společnosti, přejídání) na tělesné a duševní zdraví (bolesti hlavy, únava, srdeční onemocnění, dýchací potíže, vysoký krevní tlak, zažívací problémy, nespavost,...). U nadbytku volného času jsou rizikové takové chvíle, které člověk neumí vhodně vyplnit, kdy pro něj pojem volný čas představuje jen „prázdnou“. V kontextu mládeže je nejčastěji jedním z hlavních vysedávání u televize, počítače. Chvilky nudy mohou nastat i v době dobrodružství, myšlenky nyní v tomto nezdavém smyslu. Často v různých skupinách mládeže, v partách, dochází z těchto příčin k požívání alkoholu, zneužívání návykových látek, vandalismu, pouliční bitkám či kriminálnímu jednání, objevují se klony extrémismu.

Z grafu lze snadno vyčíst, že většina respondentů dle svého soudu disponuje dostatkem volného času. Jak jsem již řekl, otázkou dále zůstává, kde a jakým způsobem je volný čas tráven, jakými aktivitami je vyplněn, kdo všechno se ho účastní a kdo a jakou měrou se na něm podílí.

2.3.5.2 Místovolno časových aktivit

Hlavním úkolem v této kategorii pro mne bylo zjistit, zda uživatelé DPC tráví svůj volný čas nejčastěji v samotném zařízení DPC, nebo mimo něj. Zotázky byli logicky vyloučeni všichni „neuživatelé“. Ačkoliv by svůj účel splňovala nabídka pouhých dvou možností (uvnitř a vně DPC – viz 1. hypotéza, kap. 2.3.3), neomezil jsem se vní a poskytl ještě další varianty, respektive rozčlenil vnější sektor na zvláštní kategorie.

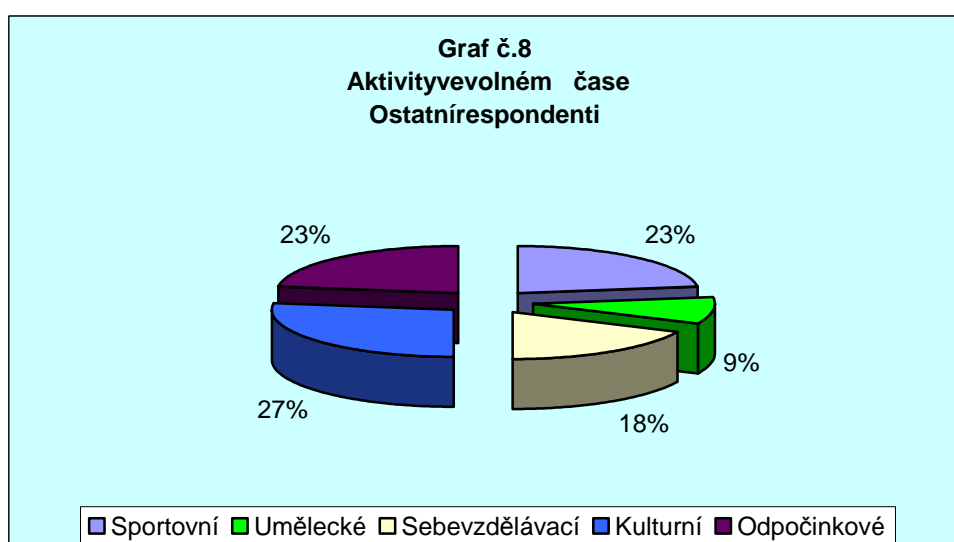
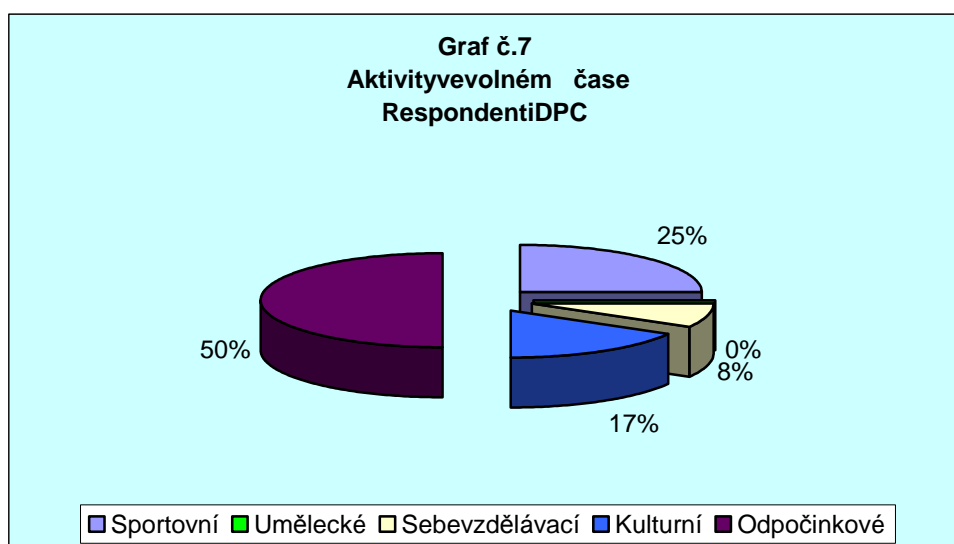
Stanovená hypotéza se v tomto ohledu potvrdila. Uživatelé sociální služby Domu na půlciesty v Pardubicích tráví nejčastěji svůj volný čas mimo zařízení DPC.

Jen dva z deseti uživatelů, tráví většinu svého volného času přímo v zařízení DPC. Další dva jej tráví v nízkoprahovém zařízení. Dá se usuzovat, že se jedná o nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, jež provozuje své služby ve stejném objektu, kde sídlí ono DPC (viz kap. 2.1.2), není však vyloučeno, že může jít o zařízení podobného typu kdekoliv jinde v Pardubicích. Další možnosti z nabídky zůstaly nevyužity. Uživatelé nenavštěvují žádný ze tří pardubických Domů dětí a mládeže (viz kap. 2.2), ani jiné zařízení nabízející služby pro volný čas. Zbývajících 6 dotazovaných, zároveň většina, využila možnost odpovědi „venku“. Stanovená hypotéza se nám tím potvrzuje i ve svém druhém ohledu, tedy, že uživatelé DPC tráví svůj volný čas neorganizovaně.

2.3.5.3Aktivityvevolném čase

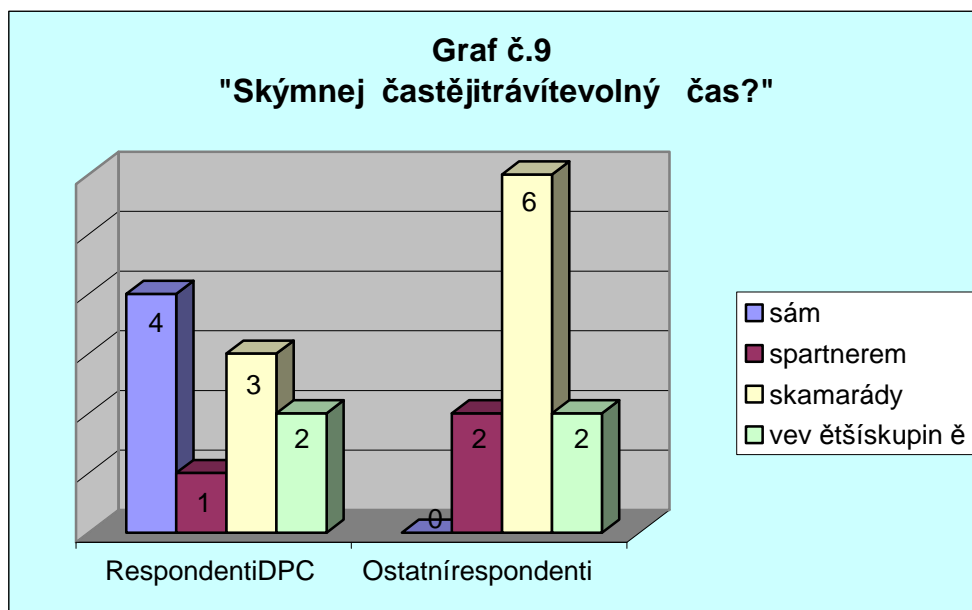
U této otázky měli dotazovaní možnost označit více než jednu možnost. Z tohoto důvodu ve výsledcích zveřejňuji procentuální zastoupení jednotlivých oblastí volnočasových aktivit.

Všimněme si rozdílů na následujících grafech. Co do počtu oblastí, kam jsou volnočasové aktivity směřovány, jsou na tom ostatní respondenti lépe. Využil i všech nabízených možností odpovědí. Z toho vyplývá, že svůj volný čas mají více rozvrstvený. Naopak respondenti DPC ve svém volném čase vůbec neprovozují umělecké aktivity a z celých padesát procent se věnují odpočinkovým aktivitám.

2.3.5.4, „Skýmnej častěji tráví volný čas?“

V této otázce mě zajímalo, zda respondenti vyžadují pro své volno časové aktivity společnost, a jak velká tato společnost je. Zda upřednostňují aktivity v partě nebo větší skupině lidí, užšímu kruhu přátel, nebo spartnerem či partnerkou, nebo zda dotazovaný tráví nejraději svůj volný čas samotě.

Nejmarkantnější rozdíl mezi respondenty DPC a respondenty ostatními je patrný již na první pohled. Nikdo z druhé skupiny proti čtyřem (což tedy představuje takřka polovinu vzorku) z skupiny respondentů DPC netraví nejčastěji svůj volný čas samotě.

Kdybychom hledali příčinu tohoto rozdílu ve výsledcích, určitě bychom museli brát v potaz míru vyloučení ze společnosti, také z dotazovaný v úbec nachází v mém známém teritoriu, kde má určitě zázemí a kde můžeme očekávat vytvořenou přátelskou základnu. Uživatelé DPC často bývají ze vzdálených míst. Důvodem může být rozdíl v zeměpisné poloze daného ústavního zařízení, ze kterého pocházejí a místa jejich původu, nebo potulka aživotnaulici, které stihlivesvém životě absolvovat a které je zavedl až sem.

2.3.5.5 Míra spokojenosti s volno časovou nabídkou v Pardubicích

V tabulce č. 1 je vyjádřena míra spokojenosti s volno časovou nabídkou v Pardubicích. Respondenti měli svou spokojenost vyjádřit na škále od 1 do 10, kde 1 představuje absolutní spokojenost a 10 naprostou nespokojenost.

Na základě výsledků lze obecně říci, že všichni respondenti jsou s nabídkou volnočasových aktivit v Pardubicích spokojeni.

Tabulka č.1	Spokojenost	Respondenti DPC	Ostatní respondenti
<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="margin-bottom: 10px;">← Spokojený</div> <div style="margin-bottom: 10px;">↔</div> <div>Nespokojený</div> </div>	1	0	1
	2	0	2
	3	2	5
	4	1	2
	5	7	0
	6	0	0
	7	0	0
	8	0	0
	9	0	0
	10	0	0

2.3.6 Shrnutí dotazníkového šetření

Na předchozích stránkách jsem se snažil o zmapování využití volného času uživatelů Domu na půli cesty v Pardubicích a zmapování využití volného času mládeže pocházející z rodinného prostředí. Patříčné výsledky z obou zkoumaných souborů jsem stavěl proti sobě, což mělo podporovat výraznost odlišností, nad kterými jsem se mohli následně zamýšlet. Důležité je uvědomění si, že uživatelé DPC, kteří mají zasebou většinou ústavní péči, život na ulici, nebo jinak nepříznivou situaci, jsou těmito situacemi poznamenáni a v chování, uvažování a postojích, se v důsledku toho odlišují od „běžné“ mládeže. Šetření jsem směřoval tak, abych vysledoval patřičné odlišnosti i v oblasti trávení volného času a dále jedokontextu stou problematikou.

První hypotéza, tedy: „*Uživatelé sociálních služeb Domu na půli cesty v Pardubicích tráví nejčastěji svůlný čas neorganizovaně, mimozařízení DPC.*“, sem, jak uvádím výše (viz kap. 2.3.5.2), potvrdila.

Hypotéza druhá: „*Odpovědi respondentů z řady uživatelů sociálních služeb Domu na půli cesty v Pardubicích budou oproti odpovědím ostatních respondentů, pocházejících z rodinného prostředí, odlišného charakteru.*“, se také potvrdila. V grafech jsou patrné rozdíly menšího i většího charakteru.

Na řadu bych měl přejít zamýšlení nad jednotlivými odlišnostmi, nad jejich příčinami a důsledky. Pohyb mezi praktickou a teoretickou částí této práce bude nejspíš nezbytností. Na momenty, které považuji za zvláště zamýšleníhodné a které vyžadují nahlédnutí do teoretických informací dané problematiky a kde se dává předpokládat potřeba urovnání si případných nejasností, jsem přilepil odkazy, které čtenáře bezpečně navedou v textu na příslušné místo.

2.4 Shrnutí praktické části

V praktické části této práce jsem měl možnost poznat zblízka pardubický Dům na páté ulici. Zaostřeno byl na jeho vývoj, který byl ovlivňován danými typy organizací, pod nimiž za celou dobu svého působení fungoval, na jeho historii i současnost. Poznali jsme situovanost a funkční potenciál objektu i specifické služby a aktivity. Dozvěděli jsme se, co se bouřilo kolem transformace, která vzešla jako reakce na výzvu Ministerstva vnitra ČR. Zjistili jsme, jak probíhají a jaké mají významy zde podporované aktivity ve volném čase.

Tématem volného času jsme se v praktické části zabývali na regionální úrovni. Vyzdvihnout je na tomto místě zapotřebí činnost Magistrátu města Pardubic, za velice důkladně vypracovaný katalog, který mapuje nabídku volnočasových aktivit pro děti a mládež na svém území.

Mnoho nabytých informací mohlo získávat konkrétní podobu při zamýšlení se a ujasňování si podstatných momentů během porovnávání grafů vytvořených na základě dotazníkového šetření.

Závěr

Během psaní této práce jsem využíval svých vlastních postřehů, znalostí a zkušeností, které jsem načerpal v letech studia, praxí při studiu i v osobním životě. Výčet literatury, kterou jsem měl k dispozici, je obsáhlý a je možné, že jsem našel i publikace, které jsou již několik letos vydány v místálním tisku nebo v podobných pracích, tak novinky, které se naproti odborným knihkupectvím objevily až letos. Práce Internetem byla samozřejmostí. Doplnující informace jsem našel ve výročních zprávách, brožurách, bulletinech a podobných materiálech. Pro radu, konzultaci, podněty a motivaci jsem zašel za různými osobami, v jejich výčtu nechybí vedoucí mé práce, zaměstnanci a uživatelé sociálních služeb DPC, přátelé, rodina a vlastně všichni, kdo se mnou přišel během posledního pololetí do styku, mě více či méně záměrně poskytovali určitý druh společenské vazby.

Práce to byla náročná. Časově, vědomostně, na systematickosti, vzájemné práci z hlediska fyzických a psychických sil. Jakkoliv však byla na jednu stranu náročná, tak byla na druhou obohacující a přínosná.

Věřím, že přínosnou, zajímavou a užitečnou bude také pro její případné čtenáře.

Bibliografie

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina; *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008

ISBN978-80-7367-473-1

HANUŠ, Radek, CHYTILOVÁ, Lenka; *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009

ISBN978-80-247-2816-2

HOFBAUER, Břetislav; *Děti, mládež avolný čas*. Praha: Portál, 2004

ISBN978-80-7367-423-6

Kolektiv autorů. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum 1996,

ISBN80-7184-09-8

KRAUS, Blahoslav; *Člověk – prostředí – výchova*. K otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001

ISBN80-7315-004-2

LINHART, Jiří; *Slovník cizích slov pro nově tisíciletí*. Litvínov: Dialog, 2002.

ISBN80-85843-61-7

MACEK, Petr; *Adolescence*. Praha: Portál, 2003.

ISBN80-7178-747-7

MATOUŠEK, Oldřich; *Metody řízení sociálního péče*. Praha: Portál 2003

ISBN80-7178-548-2

MATOUŠEK, Oldřich; *Ústavní péče*. Praha: Sociologické nakladatelství 1999.

ISBN80-85850-76-1

NAKONEČNÝ, Milan; *Základypsychologie* .Praha:Academia,1998.
ISBN80-200-0689-3

PÁVKOVÁ, J. kol.; *Pedagogikavolného času*.Praha:Portál2008
ISBN978-80-7367-423-6

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří; *Pedagogický slovník* . Praha: Portál,
2009.
ISBN978-80-7367-647-6

PRŮCHA, Jan; *Moderní pedagogika*. Praha:Portál2007
ISBN80-7367-047-X

VÁGNEROVÁ, Marie; *Vývojovápsychologie* .Praha:Karolinum2005
ISBN80-246-0956-8

Internetové odkazy:

<http://www.mpsv.cz>

<http://www.pardubice.eu>

<http://skp-centrum.cz>

<http://www.socialnirevue.cz>

<http://www.wikipedie.cz>

Jiné zdroje:

Výroční zpráva z roku 2006 SKP-CENTRUM,. Pardubice 2007

Výroční zpráva z roku 2004 Klub hurá kamarád. Pardubice 2005

Odbor sociálních věcí Magistrátu města Pardubic; *Katalog pro volný čas dětí a mládeže v Pardubicích.* Pardubice 2007

Seznam příloh

PŘÍLOHA Č.1	Zákon o sociálních službách 108/2006, § 58
PŘÍLOHA Č.2	Organizační struktura o.s. SKP-CENTRUM
PŘÍLOHA Č.3	Organizační struktura SKP-CENTRUM, o.p.s.
PŘÍLOHA Č.4	Řád Domova pro občany
PŘÍLOHA Č.5	Etický kodex sociálních pracovníků v ČR
PŘÍLOHA Č.6	Seznam domů pro občany v ČR
PŘÍLOHA Č.7	Věková specifika
PŘÍLOHA Č.8	Dotazník

2006/108Sb.Zákonosociálníchslužbách

Parlamentseusneslnatomtozákon ě Českérepubliky:

§58

Domynap ůlcesty

(1)Domynap ůlcestyposkytujípobytovéslužbyzpravidlaprooso bydo26letv ěku,kterépo dosaženízletilostiopoušt ějšíškolskáza řízeníprovýkonústavníneboochrannévýchovy, popřípaděproosobyzjinýchza řízenípropé čiod ětiamládež,aproosoby,kteréjsou propuštěnyzvýkonutrestuodn ětísvobodyneboochrannélé čby.Zp ůsobposkytování sociálníchslužebvt ěchtoza řízeníchjep řizpůsobenspecifickýmpot řebámt ěchtoosob.

(2)Službapodleodstavce1obsahujetytozákladní činnosti:

a)

poskytnutíubytování,

b)

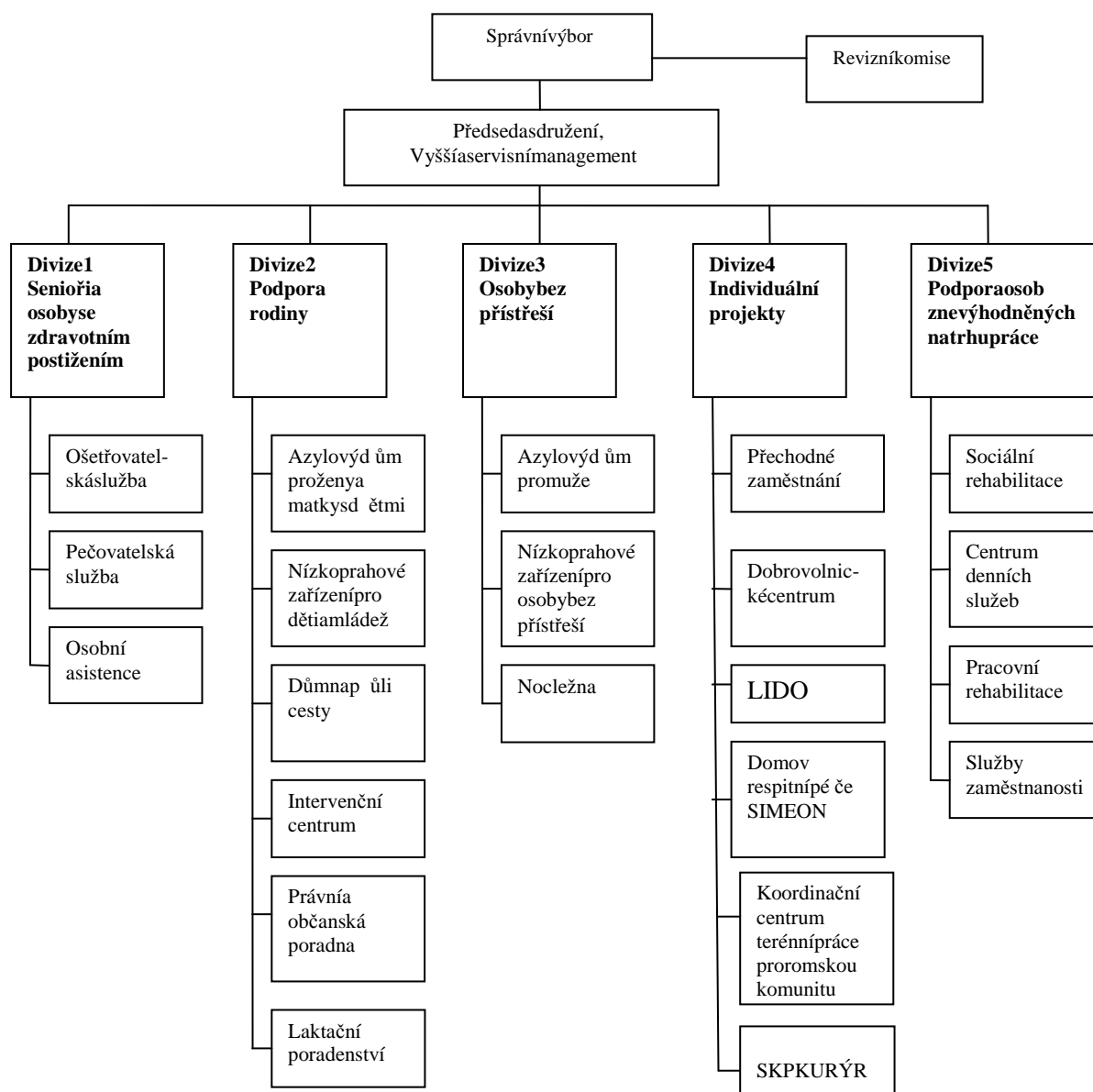
zprostředkováníkontaktusespole čenskýmprost ředím,

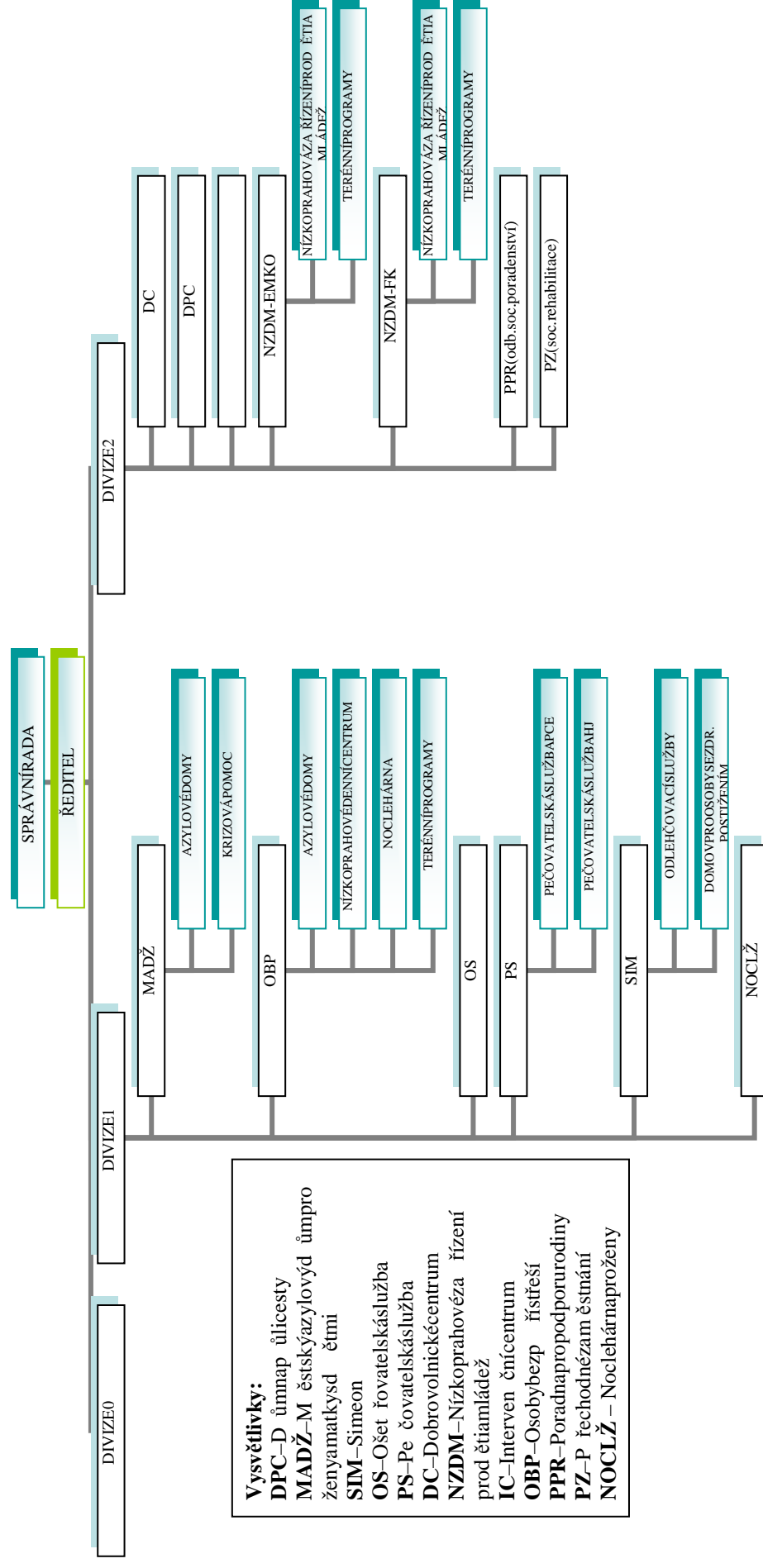
c)

sociálněterapeutické činnosti,

d)

pomocp řiuplat ňovánípráv,oprávn ěnýchzájm ůaobstaráváníosobníchzáležitostí.

Organizační struktura o.s. SKP-CENTRUM

Řád Domu na p. ulici

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA

- o podpisem tohoto řádu se uživatel služby Domu na p. ulici (dále jen DPC) zavazuje plnit dále uvedenou požadavky
- o porušení neporušitelných pravidel uvedených v tomto řádu je d. úvodem okamžitě ukončení spolupráce a zároveň si poskytovatel vyhrazuje právo neposkytnout kdykoli v budoucnu svou službu DPC osobám, které se tímto způsobem provinily
- o opakované porušení řádu může také vést k porušení spolupráce, případně k jejímu ukončení

NEPORUŠITELNÁ PRAVIDLA

- o krádež
- o fyzické násilí a šikana
- o projev rasizmu a jakékoli diskriminace
- o konzumace drog – pracovník DPC má právo požadovat řešení intoxikace uživatele a právo provést test
- o jakákoliv jiná trestná činnost spáchaná v období, kdy uživatel využívá službu DPC
- o držení jakýchkoli zbraní
- o konzumovat a přechovávat alkohol v DPC
- o kouření vnitřních prostorách DPC i celé budovy Jungmannova 2550

Při porušení jakékoli z těchto pravidel, bude uživatelem okamžitě ukončena spolupráce.

JEZAKÁZANO

- o Konzumace alkoholu u uživatele služby DPC mimo prostory DPC je povolena. Uživatel však nesmí být v objektu SKP-CENTRUM, o.p.s., Jungmannova 2550 naměřeno více než 0,5 promile.
- o držení živých zvířat
- o lhaní
- o přítomnost návštěv mimo stanovenou návštěvní dobu

Při porušení jakéhokoli z těchto pravidel, bude uživateli udělen okamžitý distanc na dobu 7 dnů.

FINANČNÍ PODMÍNKY POSKYTOVÁNÍ SLUŽBY

Uživatel služby je v každém okamžiku finančně zajištěn

- o pracuje
- o studuje (pobírá odpovídající sociální dávky, případně chodí na brigády)

- o je evidována úřad práce + pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo sociální dávky

Pracovník má možnost ověřit si se souhlasem uživatele jeho docházku do zaměstnání, respektive školy.

Uživatel služby platív _____ čas, tj. nejpozději poslední den v měsíci naměřeným následující.

poplatky za služby:

- o studující zastravné 35 Kč /den a za ubytování 45 Kč /den
- o ostatní zastravné 35 Kč /den a za ubytování 60 Kč /den
- o poplatek za elektrospotřebičů na pokoji uživatele – 30 Kč /měsíc
- o 1 Kč /stránka prostého textu či malého obrázku (do velikosti A5)
- o 5 Kč /obrázek velikosti větší než A5
- o kopírování dokumentů – 1 Kč /1 stránka A4

Platba je prováděna v hotovosti, v kanceláři DPC a to osobně. Vpřípadě potřeby uživatele je možné předem dohodnout jiný způsob úhrady.

- o v žádném případě nesmí celková dlužná částka v účtu DPC překročit výši 500 Kč. Zároveň platí, že uživatel nesmí být dlužníkem v účtu DPC delší dobu, než 30 dní – po uplynutí této doby, kdy se stane dlužníkem DPC. Vpřípadě nepřehlednosti závazků uživatele bude ze strany DPC ukončena spolupráce a dlužná částka bude oddlužníkavymáhána soudně
- o v případě poškození majetku DPC má poskytovatel služby právo účtovat uživateli úhradu škody ve výši 50% nákladů vynaložených na opravu stavu
- o poskytovatel služby má právo změny výše plateb. Uživatelé jsou o změně výše plateb informováni nejméně 30 dnů předem.

UŽÍVÁNÍ POKOJŮ

- o uživatel zodpovídá za své věci v pokoji, v době nepřítomnosti zamyká
- o uživatel dbá na pořádek ve svém pokoji,
- o uživatel ručí za zapůjčený nábytek,
- o nevratné změny v pokoji jsou zakázané, stěhování nábytku je nutné předem konzultovat se službou konajícími pracovníky – z důvodu možnosti poškození nábytku
- o na pokoji není dovoleno zapalovat svíčky a vonné svíčky ani kouřové tyčinky
- o v pokoji se nesmí uchovávat rychle se kazící potraviny (například mléčné a masné výrobky apod.)
- o na požádání uživatel umožní pracovníkovi DPC vstoupit do pokoje

Pracovník DPC konající službu je oprávněn vstoupit na pokoj uživatele služby

DPC v jeho nepřítomnosti pouze za asistence třetí osoby (pracovníka SKP-CENTRUM, o.p.s.) a to v těchto situacích:

- zabezpečení pokoje (otevření okna, dveří) po odchodu uživatele z DPC

- p řipodez řenízneoprávn ěnép řítomnostit řetíosoby
- vp řípaděmimo řádnésituace(nap ř.podez řenínapoh řešováníuživatelé)
- d úvodné podez ření na porušování Řádu DPC (nap ř. uchovávání alkoholu, drognapokojiuživatelé)

Pracovník DPC konající službu je oprávn ěn vstoupit na pokoj uživatele služby DPC vjeho nepřítomnostibezasistencet řetíosobyvt ěchtosituacích:

- panuje-lid úvodnáobavaozdravíuživatelé
- panuje-li podez ření na havarijní situaci vpokoji (požár, elektrický zkrat, zatékanívody)
- opravaza řízenípokoje(uživateljenatutosituacivždyupozorn ěnp ředem)

UŽÍVÁNÍ SPOLE ČNÝCH PROSTOR

- uživatel se podílí na úklidu a údržbě ěspole čných prostor podle stanoveného rozpisu služeb
- vp řípadě své nepřítomnosti zajistí za sebe p ří úklid a náhradu
- uživatel nesmí bez v ědomí pracovníka DPC nikoho pustit do objektu
- mezi 22:00–6:00 dodržují všichni uživatelé no ěční klid
- ve všech vnit řních prostorech DPC je zakázána kou řit. Místem vyhrazeným ke kou ření je prouživatele terasap řístupná z obývacího pokoje DPC

VEČEŘE

- uživatel se podílí na nákupu jídla a va ření společných ve čerí podle stanoveného rozpisu služeb
- uživatel mající službu vkuchyni je povinen p ředat uklizenou kuchy ň do 19:00 hod; tzn.: umyté a uklizené nádobí po ve čerí; vyt řená mikrovlnka; umytý sporák, trouba, lednice a linka; vyneseno odpadkové koše a vyt řená podlaha
- na týden se p říděluje jednomu uživateli ú funkce Správce kuchyn ě, který zodpovídá za uklizenou kuchy ň v p řběhu dne; odm ěna za celotýdenní po řádek vkuchyni je nákup potravin vhodnot ě 100 Kč; vp řípadě výhrad k po řádku vkuchyni ze strany pracovník ů DPC nebuživateli ům ůžebýt tato částka snížena
- peníze na ve čere se ve všední den vydávají od 12:00 hodiny. Na víkendy ěi svátky se budou peníze na ve čere vydávat v den p ředcházející víkend u nebuživateli, který bude va řit. Tě následn ě v ten den nakoupí potraviny na celý víkend ěi svátek a provede vyúčtování nákupu. Ve čere je automaticky odhlášena každému, kdo do 12:00 hodiny nepřinese umytou jídelní misku do kancelá ře.
- ve čere je p řipraveno do 18:00h.
- ve čere, které si uživatelé po p řipravení jídla nevyzvednou z kuchyn ě, jsou odneseny do kancelá ře DPC. Za víkendové a sváte ční ve čere siru čí, každý uživatel sám.
- ve čere z p ředchozího dne se skladují v kancelá ři DPC jen do doby nákupu surovin na další den; poté se odnášejí do kuchyn ě
- rozpis služeb vkuchyni je na nást ěnce a v kancelá ři, m ěnit služby je možné pouze u pracovníka ve služb ě
- za službu vkuchyni zodpovídá uživatel, který je napsaný na rozpisu v kancelá řeláři, va ří se teplé ve čere – vevyjíme čnýchp řípadechm ůžep pracovník povolít ve čerístudenu
- p řeplatek za ve čere vzniklý odhlášením ve čerístenevratí, ale dojde k ponížení částky za stravu na dalším ěsíc

NÁVŠTĚVY

- návštěvní hodiny jsou každý všední den od 14:00 - 20:00, o víkendech nejsou návštěvy povoleny
- při odchodu návštěvy se vždy oznámí pracovníkovi služeb a zapisuje se do knihy návštěv v kanceláři DPC
- návštěvy se mohou zdržovat v pokoji navštívené osoby nebo v konzultovně, nesmí využívat žádné společné prostory ani sprchy (kromě WC)
- návštěvy jsou povinny dodržovat neporušitelná pravidla a pravidla uvedená v bodě „je zakázáno“
- zachování návštěvy odpovídá navštívený uživatel

DALŠÍ PRAVIDLA A POVINNOSTI:**UŽIVATEL JE POVINNÝ :**

- pravidelně chodit na **konzultace** s průvodcem
- plnit individuální plán
- účastnit se „pracovní terapie“ (dále jen „PT“), která začíná každý den v 8:00 hod. Každému uživateli je přidělena práce dle provozních potřeb. PT zahrnuje i přednášky, školení, besedy apod. PT trvá max. 4 hodiny. Uživatelé, kteří jsou v pracovním poměru nebo jsou studenty, případně spolupracují s jinou o.j. SKP-CENTRUM, o.p.s., nemají povinnost účastnit se PT. PT může probíhat i mimo prostory DPC.
- účastnit se společných setkání komunitního typu (**Špenát**), které se konají vždy ve středu 1x za 14 dní od 17,30 do 19,00–19,30
- plnit **úklydy v rámci pracovní terapie** – konají se pravidelně vždy v pondělí, středu a pátek. Uživatel je povinen za účasti úklidu ráno v 8:00 hod. a předat je pracovníkovi služeb do 9:00 hod. Uživatelé, kteří jsou v pracovním poměru, jsou povinni předat úklyd do 19:30 hod.
- **Hlásit pracovníkovi služeb před odchodem z DPC.**
- umýt si ruce **na** **nádoby** a vrátit si své místo v kuchyni
- zúčastnit se **generálního úklidu**. Na generálním úklidu se podílí přednostně uživatelé, kteří nejsou v pracovním poměru.
  - a) Generální úklid kuchyně se provádí 1x za 2 týdny, rozpis bude vyvěšen vždy 2 dny před generálním úklidem na nástěnce v herně; právo na přednostní zapsání jednotlivých úklidů v kuchyni se určuje podle aktivity jednotlivých uživatelů na Špenátě
  - b) Generální mytí oken se provádí dle potřeby. rozpis bude vyvěšen vždy 2 dny před generálním mytím na nástěnce v herně; právo na přednostní zapsání se určuje podle aktivity jednotlivých uživatelů na Špenátě
- **veškeré věci zapůjčené z kanceláře DPC se vrací do 19:30 hod.**
- uživatel služby DPC může kdykoliv přestat mimo DPC; **uživatel je povinen představením mimo DPC hlásit pracovníkovi služeb**
- bude-li prokazatelně zjištěno, že uživatel nešetří vodou a elektřinou (nežhasnutí svítlana záchodě, praní malého množství prádla atd.), je pracovník DPC oprávněn vyžadovat peněžní úhradu vyšší 30 Kč.
- pošta uživatelů služby bude uchovávána podobu 3 měsíců od jejího doručení.
- pokud je uživatel nemocen (jedná-li se o nemoc infekční) zdržuje se co nejméně ve společných prostorech DPC

- o kolojemožné sázap ůjčit:a)kvy řízenípracovníchzáležitostínadobu nezbytn ěnutnou
- b)ksoukromýmú ělům,vdob ě8:00–19:30
- (viz.P říloha č.1 ŘáduDPC-TABULKABONUS ů)

INTERNETOVÁ MÍSTNOST

- o Internetová místnost (dále jen IM) slouží uživatel ům bydlícím vDPC; návšt ěvy a bývalí uživatelé–dlužníci mají vstup zakázán
- o IM je v provozu v pracovní dny od 8:00 do 20:00
- o Po řadník rezervací je umíst ěn nadve řích IM; klí ě je souv kancelá ři DPC
- o P řed zahájením práce v IM se uživatel p řijde ohlásit do kancelá ře, stejn ě tak ohlásí sv ůj odchod z IM
- o uživatel NESMÍ instalovat na po ěítači žádné programy, aplikace ěi hry ani stahovat soubory a v žádném p řípadě ukládat internetové materiály do jiných oblastí PC
- o je zakázán odložit IM vnášet jídl o apítí

SYSTÉM BONUS Ů DPC:

Uživatel se ů ěastn ě Systému bonus ů, v rámci kter ě ho sbírá za svoji aktivitu body. Uživatel může body sm ěnit za odměnu. Podrobnosti viz Systém bonus ů

PRÁVA A POVINNOSTI POSKYTOVATELESLUŽBY

- o Právo na ochranu osobních údaj ů.
- o Zam ěstnanec je povinen respektovat rozhodnutí o odlišnosti uživatele
- o Právo na konzultaci a podporu kolegy nebo nad řízeného.
- o Právo na slušné jednání ze strany uživatele ů.
- o Právo odmítnout naprad ětýmupr ůvodcovství uživatele z osobních d ůvodů.
- o Právo kontrolovat pln ění Smlouvy o poskytování sociální služby a ostatních dohod, individuálního plánu i jednotlivých díl ěích ůkol ů a povinností z nich vyplývajících ze strany uživatele.
- o Právo d ělit uživatele služby sankcív d ůsledk uporušení povinností nebo nespl ění ůkol ů a tle pravidel uvedených v Smlouv ě o poskytování sociální služby.
- o Povinnost řídit sep ři práci Kodexem SKP-CENTRUM, o.p.s.
- o Povinnost znát a dodržovat práva uživatele ů služby.
- o Povinnost zachovávat ml ěčlivost o skute ěnostech, které se dozv ěd ěl p ři výkonu zam ěstnání, zejm ěnav souladu se zákonem o ochran ě osobních údaj ů
- o Povinnost vymezovat v kontaktu s uživateli jasn ě hranice – udržovat s nimi výlu ěn ě pracovní vztah.
- o Povinnost na pracovišti a v pracovní dob ě nevykonávat práci pod vlivem alkoholu a n ěvykových látek a dodržovat zákazkou ření v ě všech prostorách sdružení.
- o Tyká ní uživatel je povolen pouze p odmluv ě asesouhlasem uživatele služby.

PRÁVA UŽIVATELE ÚSLUŽBY

- Právo na respekt z strany zaměstnanců SKP-CENTRUM, o.p.s.
- Právo na rovný přístup ke službám bez ohledu na své osobní, sociální, ekonomické či kulturní charakteristiky.
- Právo na lidskou důstojnost, bezpečí, nedotknutelnost soukromí.
- Právo být plně říděn jako autonomní a odpovědný bytost.
- Právo vyjadřovat práva a zájmy a vznášet stížnosti.
- Právo být informován o způsobu řízení vlastních stížností.
- Právo na ochranu osobních údajů.
- Právo znát obsah dokumentů, které se je týkají.
- Právo požádat o pomoc, radu.
- Právo požádat o informace.
- Právo odmítnout, respektive požádat o změnu konzultanta
- Právo kdykoliv vypovědět kontrakt o poskytování sociálních služeb uzavřený s poskytovatelem.

STÍŽNOSTI

- Uživatel služby DPC má vždy právo si stěžovat, aniž by tím byl jakýmkoli způsobem ohrožen!
- Stěžovat si může kdokoli, nikoli pouze uživatel služby.
- Stěžovat může právostěžovatel i na kvalitu a způsob poskytování služby.
- Chce-li si stěžovatel stěžovat, je pracovník povinen mu to umožnit a poskytnout mu podrobné informace, jak postupovat.
- Informace o možnosti podání stížnosti je vyvěšena na nástěnce v jídelně DPC a v konzultovně DPC

Stížnost může být podána těmito způsoby:

a) u pracovníka DPC

ústně (následně stěžovatel pracovník provede stížnostizápis)
 písemná forma
 anonymně – schránka v Konzultovně DPC

b) na pravidelných setkáních komunitního typu (Špenát)**c) u vedoucí DPC**

Bude vyplněn Formulář stížnosti, který podepíše stěžovatel u vedoucí DPC.

d)vedoucíDIVIZE1–POBYTOVÉSLUŽBY

Písemně buďnaadresuJungmannova2550,Pardubice,PS Č53002nebovhazenímdoschránky ktomu ur čené vkonzultovně Domu na p ůli cesty (obálku je třeba označit jeho jménem nebo alespoňfunkcí:tedy„VedoucíDivize1–pobytovéslužby“)

e)u řediteleSKP-CENTRUM,o.p.s.

Písemně buďnaadresuJungmannova2550,Pardubice,PS Č53002nebovhazenímdoschránky ktomu ur čené vkonzultovně Domu na p ůli cesty (obálku je třeba označit jeho jménem nebo alespoňfunkcí:tedy„ ředitelSKP-CENTRUM,o.p.s.“)

f)uradysprávníhovýboruSKP-CENTRUM,o.p.s.

Písemně buďnaadresuJungmannova2550,Pardubice,PS Č53002nebovhazenímdoschránky ktomu ur čené vkonzultovně Domu na p ůli cesty (obálku je třeba označit popisem: „rada správníhovýboruSKP-CENTRUM,o.p.s.“)

Uživatelslužbyobdržívyjád řenínejpozdějido30dn ůoddatapodánístížnost.

Stěžovatel má právo seprotivý řizenístížnostiodvolat atounásledujících institucí:

1) Magistrát města Pardubice

Pernštýnská náměstí 1

53002 Pardubice-Staré Město

Telefon: +420 466 859 111

Fax: +420 466 859 103

E-mail: posta@mmp.cz

WWW: <http://www.mesto-pardubice.cz>

2) Veřejný ochránce práv

Údolní 39

60200 Brno

SKLADOVÁNÍ MAJETKU UŽIVATELE

Vpřípadě, že uživatel nevyklidí při odchodu z DPC z pokojů všechen svůj majetek, je poskytovatel služby DPC oprávněn tento majetek zpokoje odstranit a povinen ho uskladnit po dobu 1 měsíce ve skladu DPC v suterénu budovy Jungmannova 2550. Po uplynutí doby 1 měsíce bude majetek uživatele zlikvidován.

Tento řád je závazný ode dne nastěhování uživatele do Domu na p ůli cesty a podpisu Smlouvy o poskytování sociální služby a přetává být závazný ukončením vzájemné spolupráce uživatele a poskytovatele služby.

Dodatek č.1k Řádu Domu na p úlice:

V případě porušování Řádu Domu na p úli cesty mohou být proti uživateli Domu na p úli cesty uplatněny sankce a to následujícími pořadí:

- výstraha p řed „24“
- „24“
- výstraha p řed distancem
- distanc
- ukon čení spolupráce

V případě porušení neporušitelných pravidel bude s uživatelem ukon čení spolupráce okamžit ě.

Všechny sankce (i výstrahy) jsou uživateli sd ělovány v písemné podob ě. Ta musí obsahovat:

- sankci
- zd ůvodněn í sankce-porušen é pravidlo/a
- u distanc e jen utnou v štedobu, na kterou je u d ělen
- upozorn ěn í na možnost ukon čení spolupráce p ři opakovan ěm porušování pravidel DPC
- jméno a podpis pracovníka u d ělujícího sankci
- jméno a podpis uživatele

Výstraha je písemné upozorn ěn í na nepln ěn í povinností, za které bude p ři dalším porušování ud ělena „24“ nebo distanc

„24“ je trest, kdy uživatel služby DPC musí opustit na 24 hodin prostory DPC

Distanc je trest, kdy uživatel služby musí na n ěkolik dní opustit prostory DPC a nemá možnost p řístup na pokoj.

- Pracovník v služb ě informuje p ři ůvodce uživatele o situaci (obas pole čn ě konzultují, jaký postup v ůči uživateli zvolí). Mohou p ři padn ě oslovit dalšího člena týmu. Rozhodnutí neprobíhá nikdy bez konzultace alespo ň 2 pracovníků.
- Doba distanc u je min. 3 dny a max. 14 dní.
- Distanc setýká – drog, konzumace a no šen í alkohol u na DPC a opakovan ěm porušování řádu DPC (p řív y čerpán í p ředchozí sankci).

Uživatel má následující možnosti

- p řed odchodem na distanc ode v zd á uživatel služby pracovník v služb ě klí če od pokoje
- pokud uživatel vyklidí p řed odchodem na distanc pokoj, nejsou mu ú čtovány poplatky za službu.
- pokud je nevyklidí, poplatky jsou mu dále ú čtovány

Tabulka sankcí

- do tabulky sankcí je zaznamenáván porušování Řádu DPC uživateli
- tabulka sankcí v ězdy vycház í z Řádu DPC

- o zaporušení Řádu DPC jedotabulky zaznamenán trestný bod; za trestné body, tj. za trestné porušení Řádu DPC následuje výstraha před „24“; za další trestné body uživatel nastoupí „24“; pokud po návratu z „24“ uživatel trestně poruší Řád DPC (tj. dostane další trestné body), pak jemu udělenavýstrahapřed distancem; po další trestné body následuje distanc; pokud uživatel po návratu z distancu poruší trestně Řád DPC, tj. dostane trestné body je s ním ukončena spolupráce
- o sankce následující v tomto pořadí: **III V24 III „24“ III Vd III D III Us**

III – trestné body

V24 – výstraha před „24“

„24“ – „dvacet čtyřka“

Vd – výstraha před distancem

D – distanc

Us – ukončení spolupráce

- o zvýrazněné řádky v tabulce sankcí označují **hrubé porušení Řádu DPC**, za které následují přímé sankce, tj. bez trestných bodů; **V24 „24“ Vd D Us**
- o po řadě sankcí se nevztahují na případy, kdy uživatel již obdržel např. „24“ za hrubé porušení Řádu DPC; v takovém případě po dosažení trestných bodů následuje sankce další dle pořadí
- o uživatel služby DPC si vyhrazuje právo na obměnu tabulky sankcí a to v souladu s Řádem DPC

Příklad tabulky sankcí:

<u>Tabulka sankcí</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>
Neplnění individuálních ú										
Absence na PT										
Rušení činnosti										
Neohlášení odchodu návštěvy										
Přítomnost návštěvy mimo vyhrazené prostory										
Neohlášení odchodu na internet										
Neslušné chování										
Neohlášení vaření v kuchyni										
Neuvaření večeře										
Nepředání uklizené kuchyně do 19:00 hod.										
Nepředání úklidu do 15:00 či 19:30 hod.										
Neomluvená část našpenátě										
Neomluvená část nakonzultaci										

Příloha č.1 Řádu DPC – systém bonusů**Systém bonusů**

Každý uživatel získává body za plnění povinností. Za určitý počet bodů má právo si vybrat odměnu. O odměnu lze požádat hned při získání potřebných bodů. Pokud se jedná o hmotnou odměnu, která není v k dispozici, bude uživateli dodána do 7 dnů od uplatnění žádosti. Pokud uživatel nebude ochoten počkat, může si vybrat odměnu jinou.

Pracovníci DPC si vyhražují právo upravit seznam odměn dle aktuální situace.

Získané body se zapisují do tabulky k tomu určené. Těmto bodům se přidávají body za osobní složku uživatele v PC.

Body se uděluje za:**a) Úklid společných prostor**

- úklid musí uživatel předat včas, tzn. do 15 hod, u pracujících do 19:30 hod a v pořádku
- za včas a v pořádku předaný úklid se uděluje **2 bod** (týdně dohromady **6 bodů**)

b) Plnění individuálního plánu

- o Plnění individuálního plánu se hodnotí pomocí šetřící spolupráce s průvodcem
- o Hodnotí se splnění daných termínů a jednotlivých úkolů vedoucích k dosažení stanovených cílů
- o Udělení bodů záleží na společném zhodnocení, o počtu udělených bodů rozhoduje průvodce spolupráce s uživatelem
- o Maximálně lze zaplnění individuálního plánu v daném měsíci udělit **4 body**

c) Dobrovolnou mimořádnou pomoc

- o Domimo řádné dobrovolné pomoci spadá:
  - pomoc při opravě nebo údržbě prostoru Domu na půli cesty nebo dalších prostor v rámci budovy na adrese Jungmannova 2550.
  - úklid společných prostor (pokud osoba, která tento rajón pravidelně uklízí, není přítomna).
- o Za dobrovolnou pomoc se započítávají max. **3 body**. Ty jsou přiděleny po splnění „úkolů“.

d) Platba předem

- o Platba předem znamená zaplacení pohledávky za stravu a služby na následující měsíc.
- o Zároveň musí být uhrazeny všechny sociální výpomoci, které byly uživateli poskytnuty.
- o Za platbu předem jsou udělovány **0-3 body**. Kontrolu platby provádí průvodce uživatele ke konci měsíce.

e) Účast na generálním úklidu prostoru DPC

- o Uživatel se aktivně zapojí do úklidu kuchyně a v stanoveném čase předá zadanou část.
- o Za splnění úklidu budou přiděleny **2 body**.

f) Úklid pokoje

- o Namátková kontrola pokoje se provádí max. 2x měsíčně.
- o Uživatel musí být přítomen namátkové kontrole.
- o Uklizeným pokojem se rozumí: srovnání v šetřící vesměs, nepřítomnost talířů či zbyteků jídla na stole, čistá podlaha a dýchací vzduch.
- o Za uklizený pokoj přiděluje splnění všech podmínek udělení **2 body**.

g) Zorganizování společné akce

- o V případě, že uživatel zorganizuje pro ostatní společnou akci nebo volnočasovou aktivitu (např. výlet, sportovní turnaj, soutěž apod.) získá **5 bodů**.
- o Akce zabývá se konáním až po schválení pracovníkem

h) Aktivita na Špenátě

- o Aktivita je slovně hodnocena na konci každého Špenátu pracovníky DPC, kteří je vedou
- o Za aktivního se uživatel považuje, když se zapojuje do diskuze, účastní se řešení problému, různých aktivit, her apod.
- o Bodový zisk je **0-3 body**

Za co mohou získat body - pohled

Za co?	Kolik
Včas (do 15:00, upracujících 19:30) a v pořádku předaný úklid	1 bod
Plnění individuálního plánu	4 body
Dobrovolná mimořádná pomoc	3 body

Platba předem	3body
Účast na generálním úklidu prostoru DPC	2body
Zauklizený pokoj	2body
Zorganizování společné akce	5bodů
Aktivita Špenátě	0–3body

Možné bonusy a jejich bodové ohodnocení:

Bonus	Bodové ohodnocení
Kosmetický balíček v hodnotě 100 Kč	60
Zapůjčení kola	50
Prací prášek 400g	40
Kosmetika (pouze sprchový gel nebo šampón)	35
Jogurty (4 ks) a pomazánkové máslo	35
Oblečení 1 ks	30
Těstoviny (1 balíček)	20

ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ V ČESKÉ REPUBLICE

1. Etické zásady

1.1. Sociální práce je založena na hodnotách demokracie, lidských právech a sociální spravedlnosti. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin a jednotlivců, utvářejí podmínky, jak jsou vyjádřeny v dokumentech relevantních pro praxi sociálního pracovníka, a topí se v širším kontextu Všeobecné deklarace lidských práv, Charty lidských práv Spojených národů a Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních deklarací a úmluvách. Dále se řídí Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony tohoto státu, které se od těchto dokumentů odvíjejí.

1.2. Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho pohlaví, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, pohlaví, rodinný stav, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženskou a politickou přesvědčení bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.

1.3. Sociální pracovník respektuje právo každého jedince na sebe sama a na své životní podmínky, aby se časem nedocházelo k omezení stejného práva druhých osob.

1.4. Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružením a činnostmi a službami, které nabízí, zvyšuje jejich schopnosti a podporuje jejich řešení konfliktů a řešení problémů a uspokojení jejich potřeb.

1.5. Sociální pracovník dává přednost profesionální odpovědnosti před svými osobními zájmy. Služby poskytuje na nejvyšší odborné úrovni.

2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka

2.1. Vztah ke klientovi

2.1.1. Sociální pracovník podporuje své klienty v jejich vlastní odpovědnosti.

2.1.2. Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost lidských práv svých klientů.

2.1.3. Sociální pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakéhokoli druhu diskriminace všem klientům. Sociální pracovník jedná s každým člověkem jako se celou bytostí. Zajímá se o celého člověka v rámci rodiny, komunity a společnosti a jeho práva a rozvoje. Jeho cílem je usilovat o rozpoznavání všech aspektů života člověka. Sociální pracovník se zaměřuje na silné stránky jednotlivců, skupin a komunit a podporuje jejich zpevnění.

2.1.4. Chránil klientovy právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje ohledně napotřebnost řízení služeb, které mají být klientovi poskytnuty a informuje ho o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby, které nemají zájem o sobě, právní úkon vyplněný z rozsahu (zejména nezletilých dětí) nebo tehdy, kdy jsou ohroženy další osoby. V případech, kde je to soulad s platným právním předpisem, umožňuje účastníkům řízení a hlášení zprávy, které se řízení týkají.

2.1.5. Sociální pracovník podporuje klienty v využívání všech služeb a dávek sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnáni, ale i ostatních příslušných zdrojů. Poučká klienty o povinnostech, které vyplývají z poskytnutých služeb a dávek. Podporuje klienty při řešení problémů a týká se dalších sfér jeho života.

2.1.6. Sociální pracovník podporuje klienty v hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.

2.1.7. Sociální pracovník je si vědom svých odborných a profesních omezení. Pokud sklidí ntemnem ůžesám pracovat, předámu informaci o dalších formách pomoci. Sociální pracovník jedná s osobami, které používají jejich služby (klienty) s úctou, empatií a péčí.

2.2. Vztah ke svému zaměstnavateli

2.2.1. Sociální pracovník odpovídá za plnění své povinnosti vyplývající z závazku ke svému zaměstnavateli.

2.2.2. Zaměstnavatelské organizaci spolupřispívá k vytváření takových podmínek, které umožní sociálnímu pracovníkovi v rámci zaměstnání plnit jeho úkoly a plnit závazky vyplývající z tohoto kodexu.

2.2.3. Snaží se o vliv na sociální politiku, pracovní postupy a jejich praktické uplatňování ve své zaměstnavatelské organizaci s ohledem na nejvyšší úroveň služeb poskytovaných klientům.

2.3. Vztah ke kolegům

2.3.1. Sociální pracovník respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vyhledává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytovaných sociálních služeb.

2.3.2. Respektuje rozdíl v názorech a praktické činnosti kolegů a ostatních odborných a dobrovolných pracovníků. Kritické připomínky jim vyjadřuje a navrhuje vhodná opatření.

2.3.3. Sociální pracovník iniciuje a podporuje diskusí a setkání s kolegy a zaměstnavateli a je zodpovědný za to, že jeho rozhodnutí budou eticky podložena.

2.4. Vztah ke svému povolání a odbornosti

2.4.1. Sociální pracovník dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání.

2.4.2. Neustále se snaží o udržení a zvýšení odborné úrovně sociální práce a plnit nové inovativní úkoly.

2.4.3. Přispívá k tomu, aby odbornou sociální práci prováděly vždy kvalifikované pracovníky s odpovídajícím vzděláním.

2.4.4. Je zodpovědný za své osobní a profesní rozvíjení a zvyšování své kvalifikace, což je základ pro udržení stanovené úrovně odborné práce a schopnosti řešit etické problémy.

2.4.5. Prosazuje odborný přístup využívá znalosti a dovednosti svých kolegů a jiných odborníků, naopak své znalosti a dovednosti rozšiřuje v celé oblasti sociální práce.

2.4.6. Sociální pracovník spolupracuje se školami sociální práce, aby poskytl studentům sociální práce příležitost získat kvalitní praktické cvičení a aktuální praktické znalosti.

2.5. Vztah ke společnosti

2.5.1. Sociální pracovník má právo i povinnost upozorňovat širokou veřejnost na řádné fungování a případné porušování zákonů a právních předpisů.

2.5.2. Zásadně se o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlnosti, zejména v oblasti změn v zákonech, v politice státu i v politice mezinárodní.

2.5.3. Upozorňujeme na možnost spravedlivějšího rozdělení společenských zdrojů a potřeby zajistit přístup ke zdrojům, které potřebují.

2.5.4. Působíme rozšířením možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny osoby, a to se zvláště týká těch, kteří mají postižení nebo jsou znevýhodněni.

2.5.5. Sociální pracovníci působí na zlepšení podmínek, které zvyšují vážnost úcty ke kulturám, které vytvořilo lidstvo.

2.5.6. Sociální pracovníci požadují uznání toho, že jsou zodpovědní za své jednání vůči osobám, se kterými pracují, v učitelům, zaměstnavatelům, profesní organizacím a vzhledem k zákonnému ustanovení, až tyto odpovědnosti mohou být v zájemném konfliktu.

Etické problémy okruhy

Tyto problémy okruhy by měly být rozpracovány v rozšířeném kodexu, který by byl zaměřen na specifika sociální práce v různých oblastech.

Sociální práce jednotlivcem, rodinami, skupinami, komunitami a organizacemi vytváří pro sociálního pracovníka situace, ve kterých musí nejen eticky hodnotit, vybírat možnosti, ale i eticky rozhodovat. Sociální pracovníci eticky uvažují o sociálním setření, sběru informací, jednání a o své profesionální činnosti a použití metod sociální práce, sociálně technických a o patření administrativní a správních postupů z hlediska účelu, účinnosti a důsledků na klientův život.

A. Základní etické problémy jsou

- kdy vystupovat či zasahovat do života občana a jeho rodiny, skupiny či obce (např. z hlediska prevence či sociální terapie společenských nežádoucích situací),
- kterým sociálním případům dát přednost a vnovat čas na dlouhodobé sociálně výchovné působení,
- kolik pomoci péči poskytnout, aby stimulovaly klientův změněný postoj a odpovědné jednání a nevedly k jejich zneužití,
- kdy přestat se sociální terapií poskytování služeb a dávek sociální pomoci

B. Další problémy okruhy,

které se občas vyskytují a vyžadují etické hodnocení a rozhodování vyplývající z následek z různých situací, kdy loajalita sociálního pracovníka a klientů se dostane do střetu zájmů

- při konfliktu zájmů samotného sociálního pracovníka se zájmem klienta,
- při konfliktu klienta a jiného občana,
- při konfliktu mezi institucí či organizací a skupinou klientů,
- při konfliktu zájmů klienta a ostatní společnosti,
- při konfliktu mezi zaměstnavatelem a jeho sociálními pracovníky.

C. Sociální pracovníci má své vlastní roli pracovníka,

který klientům pomáhá a současně má klienty kontrolovat. Vztahy mezi etickými protichůdnými aspekty sociální práce vyžadují, aby sociální pracovníci vyjasnili etické výsledky kontrolní role a do jaké míry je tato role říditelná z hlediska základních hodnot sociální práce.

Postup při řešení etických problémů

1. Závažné etické problémy budou probírány a řešeny ve skupinách pracovníků uvnitř Společnosti sociálních pracovníků ČR (dále jen Společnost). Sociální pracovník má možnost diskutovat, zvažovat a analyzovat tyto problémy ve spolupráci s kolegy a dalšími odborníky, event. i za účasti stran, kterých se týkají.

2. Společnost může doplnit a řízi působit etické zásady pro ty oblasti terénní sociální práce, kde jsou etické problémy komplikované a závažné.

3. Na základě tohoto kodexu je úkolem Společnosti pomáhat jednotlivým sociálním pracovníkům analyzovat a pomáhat řešit jednotlivé problémy.

Etický kodex byl schválen plénem Společnosti sociálních pracovníků 19.5.2006 a nabývá účinnosti od 20.5.2006.

V Pardubicích dne:

Podpis pracovníka

.....

SEZNAM DOMŮ NA PŮLI CESTY

- **Dům na půl cesty Česká Kamenice**, Tyršova 350, 407 21 Česká Kamenice, tel.: 412 582 602 fax.: 412 582 041, kamenice@dchltm.cz
- **Dům na půli cesty, dům pro matky (otce) s dětmi Jonáš Česká Lípa**, Dubická 2189, 470 01 Česká Lípa, tel.: 487 754 906, fch-cl@volny.cz
- **Dům na půli cesty – Dobromilice**, Dobromilice 40, 798 25 Dobromilice (Prostějov), tel./fax.: 585 221 427, pestouni.olomouc@gmail.cz
- **Dům na půli cesty Nikolas – Chomutov**, Kamenný Vrch 5307, 430 04 Chomutov, tel./fax.: 474 656 900, cilchomutov@seznam.cz
- **Středisko diakonie ČCE Javorník – Travná**, Travná 85, 790 70 Javorník, tel./fax. 584 440 317, travna@diakoniecce.cz
- **Dům na půl cesty sv. Josefa - Karlovy Vary**, Svobodova 743/12, 360 17 Karlovy Vary, tel. 353 434 211, 353 434 222, dnpc.charita@volny.cz
- **Dům na půli cesty Heřmánek – Karviná**, Náměstí O. Foltýna 267, 733 01 Karviná - Staré Město, tel. 596 312 213, camomile@rkka.cz
- **Dům na půl cesty - Kralupy nad Vltavou**, Pražská 73, 278 01 Kralupy nad Vltavou, tel./fax.: 315 721 303, 737 282 814, dvorakova.zd@iol.cz
- **Dům na půl cesty Agapé – Krupka**, Husitská 78, 417 41 Krupka 3, tel.,fax.: 417 852 117, 776 101 103, agape.tp@volny.cz
- **Dům na půl cesty- Litoměřice**, Pražská 14, 412 01 Litoměřice, tel., fax: 412 731 101, dpc.ltm@seznam.cz
- **Dům na půl cesty – Náchod**, Mlýnská 189, 547 01 Náchod, tel./fax.: 491 423 710, 777 344 733, dpc.nachod@centrum.cz; vedoucí DPC - 776322633
- **Dům na půl cesty Nové Strašecí**, Rakovnická 77, 271 01 Nové Strašecí, tel. 313 572 518, 736 681 974, klubprateldetidd@seznam.cz
- **Dům na půl cesty – Pardubice**, Jungmannova 2550, 530 02 Pardubice, tel.: 744 658 590, dpc.info@skp-centrum.cz
- **DPC Hrochův Týnec**, Riegrova 356 - 7, 538 62 Hrochův Týnec, tel.: 469 692 014, dpc@pestalozzi.cz
- **DPC Havlíčkův Brod**, Trčkova 290, 580 01 Havlíčkův Brod, tel. 569 426 717, dpchb@pestalozzi.cz
- **DPC Heřmanův Městec**, V lukách 956, 538 03 Heřmanův Městec, tel.: 469 692 014, dpc@pestalozzi.cz
- **Dům na půl cesty sv. Josefa – Plzeň**, Doudlevecká 71, 301 31 Plzeň, tel. 377 220 894, 777 767 065, schoppf@mchp.cz
- **Dům na půl cesty - Praha 2**, Ječná 4, 120 00 Praha 2, tel./fax.: 224 912 161, dom.2@tiscali.cz; příjem klientů - 283840795
- **Dům na půl cesty - Praha 8**, Braunerova 22, 180 00 Praha 8 – Libeň, tel.: 283 840 795, dom.8@dom-os.cz
- **Dům na půl cesty Valašské Meziříčí**, Fügnerova 600, 757 01 Valašské Meziříčí, tel.: 571 632 126, 604 877 266, podkridly@podkridly.cz

- **Dům na půl cesty Valašské Meziříčí**, Hranická 418, 757 01 Valašské Meziříčí, 571 632 126, 604 877 266, podkridly@podkridly.cz
- **Dům na půl cesty Velký Dvůr**, Velký Dvůr 134, 691 23 Pohořelice, tel.: 519 424 354, dum@centrum.cz
- **Trango - Dům na půl cesty Zábřeh**, 28.října 20, 789 01 Zábřeh, tel : 583 414 232, 603 297 528, 777 223 788, dvd.pr@seznam.cz

Věková specifická činnost

Cílovou skupinou Domunap ůlice styatedyinašícílovou skupinou jsou mladí lidé ve věku 17 až 26 let.

*„V odborné literatuře se můžeme paralelně setkat s pojmy adolescent (typické pro psychologii), spojmy dospívající či dorost (typické pro lékařské vědy) a rovněž s širším označením mládež (charakteristické zejména pro sociologii a pedagogiku). Termín adolescent je odvozen z latinského slova adolescere (dorůstat, dospívat, mohutnět)“.*⁸

Konkrétní časové vymezení se u jednotlivých autorů velmi liší. Nejjednodušší periodizací můžeme adolescenci vymezit jako období mezi dětstvím a dospělostí. Tato periodizace je však velmi individuálně variabilní a podílí se na ní kromě biologických faktorů také faktory psychosociokulturní.

*„Pedagogický slovník definuje mládež jako sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, která již ve společnosti neplní roli dětí, avšak společnost jim ještě nepříznivě nerozhodně dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společností, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové. Proto vzniká v průběhu socializace mládeže určité napětí, vyvolané její větší schopností prosazovat nové věci, ale menší ochotou společností tyto změny připustit.“*⁹

Vágnerová¹⁰ řadí adolescenci mezi patnáctý až dvacátý rok života s přihlédnutím k individuálním variabilitám. Jedná se o přechodné období z psychosociálního pohledu, které poskytuje jedinci čas, aby dosáhl předpokladů stát se dospělým. Na toto období by dále navazoval mladší dospělost, časovaná některými autory mezi 20. až 30. rok života.

*„Adolescenci je možno rozlišovat i ve třech fázích: časnou adolescenci (rozmezí zhruba 10-13 let), střední adolescenci (14-16 let) a pozdní adolescenci (od 17 let výše). Každá z těchto etap má své bytové charakteristiky, například srovnání dvanáctiletého a devatenáctiletého adolescenta potvrzuje, jak markantně se mění v průběhu tohoto období.“*¹¹

⁸MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s. 11

⁹PRŮCHA, J.; *Moderní pedagogika*. Praha: Portál 2007, s. 133

¹⁰VÁGNEROVÁ, M.; *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum 2005, s. 295

¹¹MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s. 12

Biologické mezníky

Vlastní tělo je v dospívání předmětem pozornosti. Postava dostává konečné, dospělé proporce. Mohutné svalstvo a tím chlapecká postava dále mužní. Dívčí postava se stává výrazně ženskou a to především růstem ňader a boků, ale i řadou dalších drobných změn. Kožní žlázy zvyšují svou produkci, tělo dostává i výraznější, sexuální dráždivý zápach. Zevnějšek se stává cílem i prostředkem. Adolescent má potřebu líbit se, identifikace s pozitivně akceptovaným vzorem přináší jistotu. Sílí tlak skupinových norem, a tím i snaha přiblížit se sociálně preferovanému standardu.

Podle Macka¹² je vstup do adolescence biologicky ohraničen pohlavním dozráváním. Tělesná proměna podmíněná tímto procesem probíhá již v pubertě. Období puberty je podle psychoanalytiků charakteristické genitálním stádiem ve vývoji sexuality. Jestliže v předchozích fázích bylo cílem sexuality směřování k libosti, biologické pohlavní dozrávání vytváří předpoklad pro reprodukci. Sexualita se v této fázi v vývoje hlásí zcela otevřeně a narůstající napětí oživuje rané komplexy. Je to období tzv. druhé oedipovské situace. Ego a superego se již natolik rozvinuly, že bariéra incestu se zvnitřnila a tyto city jsou ve své původní podobě potlačeny dospívajícími hledáním náhradního objektu – dospělého muže či ženy. Je tedy důležité, aby se dospívající osvobodil od závislosti na rodičích, to se ovšem někdy manifestuje odmítáním až nepřátelským postojem a původně vnitřní konflikt tak získává i konkrétní interpersonální rozměr.

Dalším biologickým mezníkem v této fázi je první pohlavní styk a s tím související objevování intimity erotického a sexuálního charakteru. Nástup sexuality a nová sociální očekávání jsou mnohdy doprovázeny zvýšenou úzkostí.

Povšimneme-li si, že tato kapitola brala v potaz mladého dospívajícího člověka z funkčního rodinného zázemí, musí nám být jasné, že zmíněvané procesy a především jejich projevy a dopady budou pro člověka přicházejícího z ústavní výchovy o nic menší, ba právě naopak.

¹²MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s. 18

Vývojové úkoly

Podle E. H. Eriksona probíhá ontogenetický vývoj v osmi etapách, při kterých v každé vývojové etapě vznikají nové jevy a vlastnosti, které v předcházejících etapách neexistovaly. Přechod z jedné vývojové fáze do druhé může být charakterizován pozitivním nebo negativním výsledkem při plnění vývojového úkolu. Vodáčková¹³ uvádí bližší specifikace těchto vývojových úkolů jako:

- akceptace tělesných změn
- osvojení si mužské nebo ženské role. Dospívající musí najít individuální řešení své sexuální role a jejího vlastního obrazu
- osvojení nových vztahů k vrstevníkům a k opačnému pohlaví
- získávání emocionální nezávislosti na rodičích a jiných dospělých
- přípravu profesní dráhy
- přípravu partnerství a rodinný život
- osvojení sociálních odpovědných jednání
- vytvoření hodnotového systému a osvojení etických pravidel jednání

Pro naplnění vývojového úkolu nabízí společnost určitý osvědčený vzorec chování. Pokud je člověk nerespektuje a volí svou vlastní odlišnou cestu, je často sankcionován. Tomu lze být problémem především pro jedince, kteří jsou jediným způsobem sociálně nevýhodní.

Jako příklad se dá zamyslet nad mladým člověkem, který vyrůstá v dětském domově a přes nejlépe možnou poskytovanou péči odborných pracovníků má zcela jiné podmínky provládnutí těchto úkolů než stejně starý vrstevník vyrůstající ve funkčním rodinném systému.

Začněme **akceptací tělesných změn**. Rodina poskytuje dítěti potvrzení přirozenosti jeho tělesného vývoje. Než řídí dítě, jak vypadají jeho rodiče, naprosto nazí, dívka může přejímat určitě i tělesné hygienické a sociální návyky spojené s menstruačním cyklem. Výchovní poradci v dětských domovech však přitom sebelepší v úlipředství svých věřenců vzorce chování běžné pro rodinný život musí krom náhradního rodiče zastávat i celou řadu jiných rolí (poskytovatel péče, ošetřovatel/sestra, pracovník znající etický kodex a respektující hranice svých pravomocí, odborník, poradce, informátor, vyjednávač, technický pracovník, spolubydlící, spojenec, autorita ale i kamarád, učitel, animátor, ...). Kdyby se tento

¹³VODÁČKOVÁ, D. a kol.; *Krizová intervence*. Praha: Portál 2002, s. 279

videálním případě polobůh ještě ke všemu před dětmi ve sprše svlékl, byl by bez všech pochybvině z sexuálního zneužívání. A tak dítě ústavní péčí mnohdy vyrůstá se svými tělesnými proměnami samo sleckdy zavádějícími interpretacemi svých vrstevníků u spodobným životním průběhem. Znesnadňujícím činitelem může být nedostatek soukromí.

Dalším bodem je **osvojení si ženské nebo mužské role**. Rodina poskytuje videálním případě dítěti rozličné množství vzorů pro identifikaci. V úplné rodině figurují otec i matka, muž a žena, dítě sestýká s prarodiči a širším rodinným zázemím. Současný trend posouvání hranic rolí tak dítěti umožňuje hledat svou mužskou či ženskou roli v pestré škále vzorů. Nevýhodou ústavní péče je pohlavně homogenní prostředí, ať už se jedná o svěřence, tak stále ještě i o pracovníky, a to především z ekonomických důvodů. Dětské domovy fungují většinou koedukovaně, v případě výchovných ústavů promládež sealevždy jedná o zařízení nekoedukovaný. To může způsobit problémy v **osvojení nových vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví** a v **přípravě na partnerství a rodinný život**.

V praxi se potom velmi často setkáváme s mladými lidmi opouštějícími ústavní péči, kteří na základě této deprivace vykazují v prvních měsících poukončení ústavní péče výrazné promiskuitní rysy, vyznačují se naivním přístupem k intimním a partnerským vztahům typickým spíše pro pubertální fázi vývoje. Jejich potřeba odžít si tu neodmyslitelnou část přirozeného vývoje je pak často přivádí do velmi rizikových situací (od emocionální závislosti nadruhých, nechávání sebou manipulovat, přes nechtěné těhotenství až po sebevražedné pokusy).

Pracovníci výchovných zařízení si také běžně nedovolí řešit své konflikty s kolegy přímo před svěřenci, což rodiče mnohdy svým dětem dopřávají nadměrně bohatě. Pokud nebudeme hovořit o patologických formách konfliktů v rodině, kde se vyskytuje domácí násilí, může být běžná hádka a především procesy sní spojené (důvody, argumenty, nepřátelská atmosféra, „dusno“, usmíření, ponaučení) pro dítě či dospívajícího člověka velmi dobrou zkušeností sociálního učení. Základní řešení problémů mezi pracovníky ústavní péče či naopak pro svěřence nečitelné boje mezi pracovníky jen posunují hranici normality běžného a přirozeného chování a znesnadňují potom mladému člověku adekvátní reakci na konflikt mimo zdí ústavní péče. Konflikty nevadí, když mají adolescent pocít, že mohou svobodně vyjadřovat své názory a že se na ně bere ohled. Konflikt mezi rodiči a dítětem je provázen regresivními projevy, typické je narcismus, melancholie, náládovost, přiklon k rodu či opačného pohlaví a rivalizace s rodičem stejného pohlaví. Tato regrese je víceméně

nutná, pokud nenastane, osobnost senem už restruktuována emocionálně dozrát.¹⁴

Získávání emocionální nezávislosti na rodičích a jiných dospělých je dalším vývojovým úkolem tohoto období, typického pro objevování síly vlastního rozumu a zvýšenou sebereflexi.¹⁵ Dítě v ústavní péči mnohdy za svůj život vystředá několikero zařízeních, s čímž je spojeno zvykání si na nové prostředí, nové pracovníky, nový režim, hledání nových vrstevnických vztahů. Na první pohled by se dalo říci, že získávání emocionální nezávislosti by mu tudíž nemělo činit problém. Opak je však pravdou. Těmito procesy se nadále prohlubuje deprivací syndrom, city jsou povrchní a nediferencované, připouští se poruchy chování a obtíže v sociálním začleňování. Člověk vyrůstající v rodině má od čeho startovat, na čem si budovat svou nezávislost a především v případě neúspěchu se má kam vrátit pro nový start. Mladý člověk si vytváří svou vlastní identitu, preferuje intenzivní prožitky (dosažení maxima, hluk, adrenalin), uznává absolutní řešení a potřebuje neodkladné uspokojení svých potřeb. Může ale zároveň přijímat určitou identitu vyplývající z kontextu rodinného příběhu. Mnozí adolescenti si vytvářejí svou identitu napodobou vzorů.

Opět by se tu vynořil problém, jak jetoudit v dětském domově čine úplné rodině, kde chybí například mužský vzor. Identifikace s idolem filmového plátna či sportovní hvězdou a absence kontaktu s reálným člověkem z masa a kostí se všemi klady i zápory pak může vést ke zkresleným představám o sobě samém ale i neadekvátních požadavcích na ostatní.

¹⁴MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s.18

¹⁵MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s.61

K tomu se připojuje i **osvojení si sociálně odpovědného chování**. Adolescence je nejen důležitým obdobím v životě jednotlivce, ale má i společenskou hodnotu. Dosažení zletilosti, dokončení profesní přípravy, získání volebního práva, řidičského průkazu, to jsou jen některé z nových situací. Mladý člověk z výhod spojených sabytím zletilosti okouší také mnohdy trpkou příchutí osobní zodpovědnosti za veškeré projevy chování a rozhodnutí. Vágnerová v této souvislosti zmiňuje tzv. adolescentní moratorium, kdy někteří adolescenti nemají chuť sestát se s dospělými a snaží se tuto dobu co nejvíce oddálit. Může se to projevovat odkladem volby definitivní varianty, svobodou v experimentování s různými sociálními rolami a vztahy. Nové zkušenosti jsou pro ně lákavé a mají potřebu proměnlivosti, na druhé straně ale může vzniknout chaos, zátěž a frustrace v oblasti orientace. Mladý člověk pocítí zmatení v sobě samém, což vede k různým obránám, pocitům marnosti úsilí a smyslukonání, až například k bezdůvodnému ukončení školy. Uživatelé ústavní péče nebyli zvyklí za sebe rozhodovat a mnohdy neměli tu možnost ani v tak významných životních rozhodnutích jako je výběr budoucí profese a školní příprava na ni. Kamsi se vytratil pocit zodpovědnosti za svůj osud, tyto otázky přecivždy vyřešil někdo zvenčí. Stojí před námi pak nezřídkamladý člověk, který má tendenci veškerou zodpovědnost vložit na bedra nejbližšímu pracovníkovi v sociální oblasti.¹⁶

Problém odchodu dítěte nebyl donedávna řešen vůbec. V posledních letech vzniká síť následné péče v podobě rezidenčních zařízení a domů na ulici. Iniciativu projevují také někteří ředitelé domovů, když hledají byty, budují pokoje v úrodných vstavech a chatp.

Příprava na profesní dráhu úzce souvisí se vztahem ke škole. Volba profese dalšího vzdělání je u svěřenců ústavní péče dána spíše rozhodnutím ředitele ústavu než přáním dítěte. Ne vždy je tomu jinak u přání dítěte vyrůstajícího v rodině. Rodičům může dodatek vkládat své osobní naděje či frustrace, bez ohledu na jeho volbu a někdy i bez ohledu na jeho možnosti. Jinak je tomu v případě dokončení profesní přípravy. Od rodiče se očekává, že dítě bude podporovat v dokončení studia, zákon mu doporučává i jisté finanční výhody. Dítě ústavní péče má samozřejmě také ze zákona možnost dokončit své studium v zájmu ústavu i po dovršení osmnácti let.

¹⁶VÁGNEROVÁ, M.; *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum 2005, s. 112-113

Nutno dodat, že v současnosti mají mladí lidé téměř neomezenou možnost seberealizace (pestrá nabídka možností forem studia, rekvalifikačních kurzů, zahraničních stáží atd.). Jsou flexibilní a schopni používat nové způsoby, preferují jednoznačná, zásadní a rychlá řešení, která vedou k jistotě. Jejich úsudek mnohdy ovlivňují emoce a nezkušenost se projevuje spíše v nadšení a aktivitě, s jakou se snaží určitý cíl dosáhnout. Chybí jim korekce zkušeností, tj. chybami, které ještě nestihli udělat.

Vytvoření hodnotového systému a osvojení etických pravidel – **Ujednání** by jako téma vydalo na jednu celou absolventskou práci. Hodnotový aspekt názorové orientace už souvisí s morálním vývojem. Jak se v názorové orientaci rozvine, prohloubí a stabilizuje, je dáno do značné míry kombinací kognitivních předpokladů (kapacita, abstraktní myšlení apod.), sociální zkušeností a současně i vnitřní potřebou setěmito otázkami zabývat. Více než kde jinde se zde projevuje kulturní a historická determinace (např. míra individualismu proti kolektivismu ve společnosti, míra religiozity proti sekularizaci, míra demokracie proti autoritativnosti, vliv tradice atp.¹⁷

Rozsáhlý a dlouhodobý mezinárodní výzkum hodnotové orientace (patnáct západoevropských zemí, USA, Kanada, 1980–1991) ukázal, že v průběhu 80. let se snížilo praktikování křesťanské víry, rovněž poklesl důraz na společenskou morálku. Obecně se zvýšila tolerance k názorům druhých, tradiční hodnoty začaly být relativizovány.

Zvýšený důraz na výzkumů vyplývá, že pro současné adolescenty je velmi obtížné nalézt nějaký jednotný trend v jejich hodnotových preferencích, vhodnější je proto hledat určité typické orientace.

---

¹⁷MACEK, P.; *Adolescence*. Praha: Portál 1999, s. 85

Dotazník

Vážení respondenti (účastníci dotazníkového průzkumu),

dorukou se vám dostává dotazník, jehož hlavním tématem je volný čas.

Studuji obor sociální pedagogiky na UK – HTF v Praze a píši bakalářskou práci na téma „Vývoj v oblasti volnočasových aktivit Domu na půli cesty v Pardubicích“ a touto cestou vás oslovuji ke spolupráci.

Dotazník tvoří otázky s různými typy odpovědí, který je vždy u dané otázky vysvětlen.

Vaše názory, postřehy, postoje, osobní zkušenosti a potřeby jsou pro mě velice důležité. Doufáme, že výsledky tohoto výzkumu přinesou zajímavé poznatky jak do mé diplomové práce, posléze k zamyšlení a zkvalitnění práce těch, kteří se touto problematikou budou zabývat v neposlední řadě také vaše osobní zamyšlení.

Neexistuje dobrá či špatná odpověď, jediná správná je pravdivá. Tento dotazník je anonymní (nám neznámý, nepodepsaný respondent), tudíž věříme, že budete odpovídat otevřeně a upřímně.

Pro lepší vyhodnocování bych vás poprosil o psaní odpovědí v písmenu.

Zavšechny, kdo se navzdí k tomuto dotazníku podíleli, vám děkujeme a přejeme příjemné chvíle nad následujícími stránkami.

S pozdravem a díky

Petr Baklík, DiS.

ČÁST A: JÁ – OSOBNÍ CHARAKTERISTIKA

ZnačteVámi uvedenou možnost

Není-li uvedeno jinak, zaškrtněte pouze jednu možnost, která Vás nejvíce vystihuje.

1. Věk.....

2. Pohlaví   muž   žena

3. Rodinný stav   svobodný/á   ženatý/vdaná   rozvedený/á

4. Jakou část svého života jste trávil/a:

pokud šlo o dobu
kratší než jeden rok

	uveďte věk	pokud šlo o dobu kratší než jeden rok	doplňte počet měsíců
v biologické rodině (vlastní)	od..... do.....	od..... do.....	.....
v chovavém/adopci	od..... do.....	od..... do.....	.....
v rozvedené rodině	od..... do.....	od..... do.....	.....
v adoptivní rodině	od..... do.....	od..... do.....	.....
v české rodině	od..... do.....	od..... do.....	.....
v českém domě	od..... do.....	od..... do.....	.....
v výchovném ústavě	od..... do.....	od..... do.....	.....
na ulici	od..... do.....	od..... do.....	.....
v zvláštním domě	od..... do.....	od..... do.....	.....
v domě napůl cestě	od..... do.....	od..... do.....	.....
v vazbě či v útulku	od..... do.....	od..... do.....	.....

V současné době žijete v .....

5. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

.....

6. Svě vzdělání považujete za:

dostačující   nevyhovující, ale neplánuji ji žstudovat

pokračívám vzdělávání   plánuji pokračovat

7. Jsem:

student   pracující   nezaměstnaný   invalidní důchodce

8. Máte-li některou z následujících diagnóz, zaškrtněte ji a blíže popište:

tělesné postižení .....

smyslové postižení .....

psychiatrická diagnóza .....

ADHD .....

závažná dlouhodobá onemocnění .....

jiné .....

9. Celkově hodnotíte svůj zdravotní stav spíše jako

velmi dobrý   normální   špatný

ČÁST B:

1. Volného času máte:

nadbytek   dostatek   nedostatek   žádný

2. Jakým způsobem trávíte volný čas (můžete uvést více možností):

sportovní

umělecké

sebevzdělávací

kulturní

odpočinkové

5. Kde nejčastěji trávíte volný čas?

v domě na půlce   v domě či v mládeži

v nízkoprahovém klubu   v jiném zařízení

venku   jinde – kde? .....

4. Nejčastěji trávíte volný čas:

sám   s partnerem   s kamarády   ve větších skupinách lidí

3. Jste spokojeni s nabídkou volného časových aktivit v Pardubicích?

Vyjádřete číslem od 1 do 10, kde 1 znamená: „Jsem naprosto spokojen“ a 10 znamená:

„Nejsem spokojen vůbec“.

odpověď: .....